

Bepaling toezichtvorm 2016-2019 **Gemeente **Simpelveld****

Financieel verdiepingsonderzoek

Provincie Limburg, juni 2016

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Conclusie, aandachtspunten en samenvatting	7
2.1.	Conclusie van het onderzoek.....	7
2.2.	Aandachtspunten	8
2.3.	Samenvatting	10
3.	Aandachtsgebieden	13
3.1.	Analyse begroting en meerjarenraming.....	14
3.2.	Analyse vermogen	22
3.3.	Analyse stuurinformatie	26
3.4.	Analyse Wet- en regelgeving.....	28
4.	Financieel beleid en beheer	31
4.1.	Lokale heffingen.....	32
4.2.	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	34
4.3.	Onderhoud kapitaalgoederen	37
4.4.	Financiering.....	42
4.5.	Bedrijfsvoering	45
4.6.	Verbonden partijen.....	47
4.7.	Grondbeleid.....	50
5.	Het onderzoek	53
5.1.	Inleiding.....	53
5.2.	Doel en kaders financieel toezicht	55
5.3.	Werkwijze.....	57
5.4.	Reikwijdte van het onderzoek.....	59
5.5.	Onderzoek naar het financieel verdiepingsonderzoek	60
6.	Begrippen	61
7.	Bronnen	65

1. Inleiding

Het financieel verdiepingsonderzoek

Voor u ligt het rapport van het financiële verdiepingsonderzoek van de gemeente Simpelveld. Wij maken als het ware een foto van de financiële positie en financiële functie. Op basis van dit rapport doen Gedeputeerde Staten van Limburg een uitspraak over de toezichtvorm voor vier jaar.

Het financieel verdiepingsonderzoek is een belangrijk onderdeel van de wijze waarop het financieel toezicht bij de Provincie Limburg sinds 2005 wordt uitgevoerd. Dit onderzoek gaat verder dan het traditionele begrotingsonderzoek. Het verdiepingsonderzoek gebruiken wij om de toezichtvorm voor in principe vier jaar te bepalen.

Het rapport geeft aan, wat de belangrijkste aandachtspunten voor de financiële positie en financiële functie zijn. En waar wij de gemeente op monitoren. Daarbij staan vier aandachtsgebieden centraal.

Deze vier aandachtsgebieden én de onderwerpen uit de zeven verplichte paragrafen bij de begroting en de jaarstukken zijn de punten die in het financiële verdiepingsonderzoek aan de orde komen. Een nadere toelichting op de door ons gehanteerde werkwijze is opgenomen in paragraaf 5.3.

Het rapport

Het rapport heeft steeds dezelfde opbouw. We beginnen met de hoofdlijnen en werken die vervolgens verder uit. De lezer kan op die manier gemakkelijk kiezen of hij volstaat met de hoofdlijnen. Of dat hij ook de nadere detaillering van dit onderwerp wil lezen.

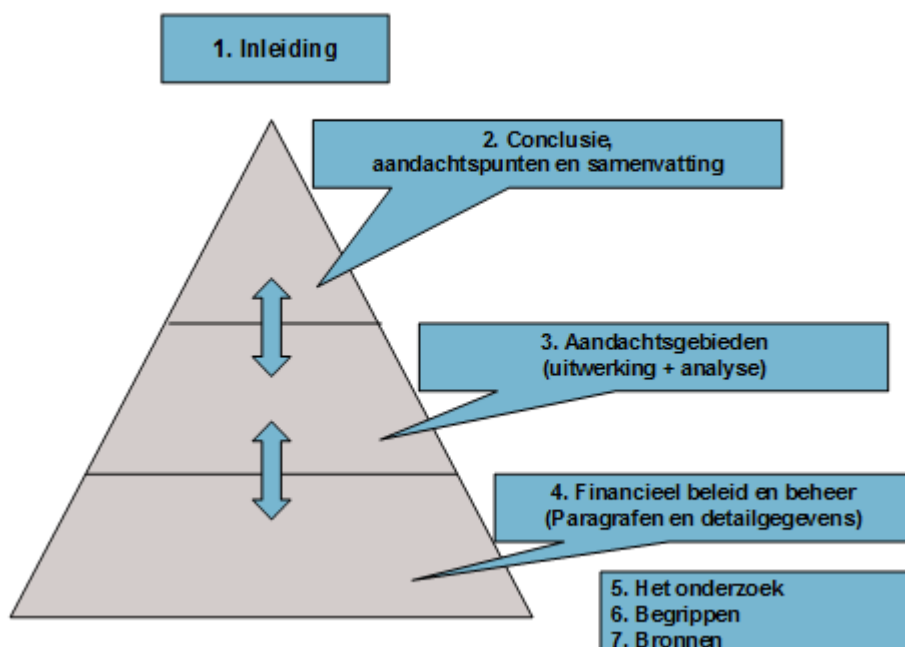
De naam van hoofdstuk 2, Conclusie, aandachtspunten en samenvatting, geeft aan dat hier de kern van het financiële verdiepingsonderzoek is te vinden.

Wij adviseren in elk geval hoofdstuk 2 (Conclusie, aandachtspunten en samenvatting) te lezen.

Hoofdstuk 3, Aandachtsgebieden, en hoofdstuk 4, Financieel beleid en beheer, bevatten de verslagen van het onderzoek. Ook deze hoofdstukken kennen een opbouw, waarbij eerst de hoofdlijnen worden geschetst, waarna de detaillering volgt.

Hoofdstuk 5, Het onderzoek, gaat dieper in op kaders rondom toezicht en het financieel verdiepingsonderzoek.

De twee laatste hoofdstukken, Begrippen en Bronnen, geven nadere toelichtingen.

2. Conclusie, aandachtspunten en samenvatting

2.1. Conclusie van het onderzoek

Op basis van ons onderzoek concluderen wij dat de gemeente aan de voorwaarden van meerjarig repressief toezicht voldoet. Dit betekent, dat, zodra Gedeputeerde Staten de onderzoeksconclusie overnemen, de periode vanaf de bekendmaking van het besluit van Gedeputeerde Staten t/m het begrotingsjaar 2019 toezichtarm zal zijn.

Meerjarig repressief toezicht

Als Gedeputeerde Staten de onderzoeksconclusie overnemen (en daarmee dus besluiten de meerjarige repressieve status toe te kennen), zullen wij in de “toezichtarme” periode de gemeente op afstand volgen met behulp van risicoanalysemodellen. We letten dan vooral op de aandachtspunten uit dit onderzoeksrapport.

Aan de voorwaarden voldaan

Er worden geen voorwaarden verbonden aan het besluit van Gedeputeerde Staten, omdat uit het onderzoek blijkt dat de financiële positie van de gemeente voldoende basis biedt voor een dergelijk besluit.

Het onderzoek laat zien dat er risico's zijn die de financiële positie van Simpelveld kunnen beïnvloeden. Deze risico's, kunnen niet worden weggenomen door Simpelveld aan bepaalde voorwaarden te laten voldoen.

2.2. Aandachtspunten

Simpelveld komt in aanmerking voor meerjarig repressief toezicht voor de jaren 2016 tot en met 2019. Hieraan zijn geen voorwaarden verbonden, waaraan de gemeente zou moeten voldoen om de meerjarige uitspraak te behouden. In het rapport zijn desondanks punten te vinden die de financiële positie van Simpelveld in de jaren 2016-2019 serieus zouden kunnen verzwakken. In deze paragraaf zetten we ze op een rij.

Bezuinigingen, nieuwe en oude

Simpelveld heeft in de laatste vijf jaar bezuinigingen doorgevoerd. Een klein deel hiervan moet de komende jaren nog gerealiseerd worden. En ondanks dat Simpelveld in 2019 een klein structureel overschot raamt, zal de komende jaren niet aan verdere bezuinigingen ontkomen kunnen worden. Maar er moet ook rekening worden gehouden met bezuinigingen die een nieuw kabinet in 2017 oplegt. Het vinden en vervolgens doorvoeren van bezuinigingen wordt steeds moeilijker. Een strakke monitoring is nodig en eigenlijk moet de gemeente al op voorhand alternatieve bezuinigingen klaar hebben liggen om tegenvallers bij andere bezuinigingen te compenseren. De lucht is echter uit de begroting, de flexibiliteit verdwijnt.

Demografie

Sinds geruime tijd daalt het aantal inwoners. De daling wordt veroorzaakt door allerlei demografische omstandigheden zoals een negatief geboortesaldo, negatief migratiesaldo, ontgroening en vergrijzing. Deze daling heeft effect op de hele maatschappelijke omgeving zoals collectieve voorzieningen, sport en vrije tijd, retail etc. Ook zijn er minder woningen nodig. Simpelveld heeft een visie op de krimp. De doelstelling is om de leefbaarheid in Simpelveld te waarborgen. Dit wordt bereikt door zorg te dragen voor een adequaat beleid dat anticipeert op de krimp.

3D

Het eerste jaar met de drie decentralisaties. De concept-jaarrekening 2015 laat een overschot zien van ruim € 668.000 dat voor het overgrote deel te danken is aan de WMO (€ 464.000) en de Decentralisatie-uitkering toelage huishoudelijke hulp (€ 203.000). Het laatste genoemde overschot wordt toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Op het programma jeugdzorg heeft Simpelveld een tekort van € 162.000 in 2015. In hoeverre sprake is van structurele effecten is volgens de gemeente lastig in te schatten, daarvoor is een jaar “ervaringsgegevens” onvoldoende informatie. Onder andere door de soms niet tijdige en/of onvolledige informatievoorziening door derden is de monitoring van de financiën lastig geweest.

Onderhoud

Er gaat veel geld zitten in het onderhoud van de eigen kapitaalgoederen. Deze post is dan ook niet overgeslagen bij de zoektochten naar bezuinigingsmogelijkheden in de afgelopen jaren.

Risico is dat achterstallig onderhoud lang onzichtbaar blijft en later tegen hoge kosten moet worden hersteld. Dat is bekend en toch blijft bezuinigen op onderhoud aantrekkelijk.

In Simpelveld is daardoor ook achterstallig onderhoud op de wegen ontstaan dat in 2014 is weggewerkt. Daarom is het noodzakelijk dat de gemeente actuele beheerplannen heeft en uitvoert, omdat dan de stand van zaken goed in beeld is en duidelijk is, waar wel, maar ook waar niet (meer) bezuinigd kan worden op onderhoud en wat de gevolgen van bezuinigingen zijn.

Verbonden partijen

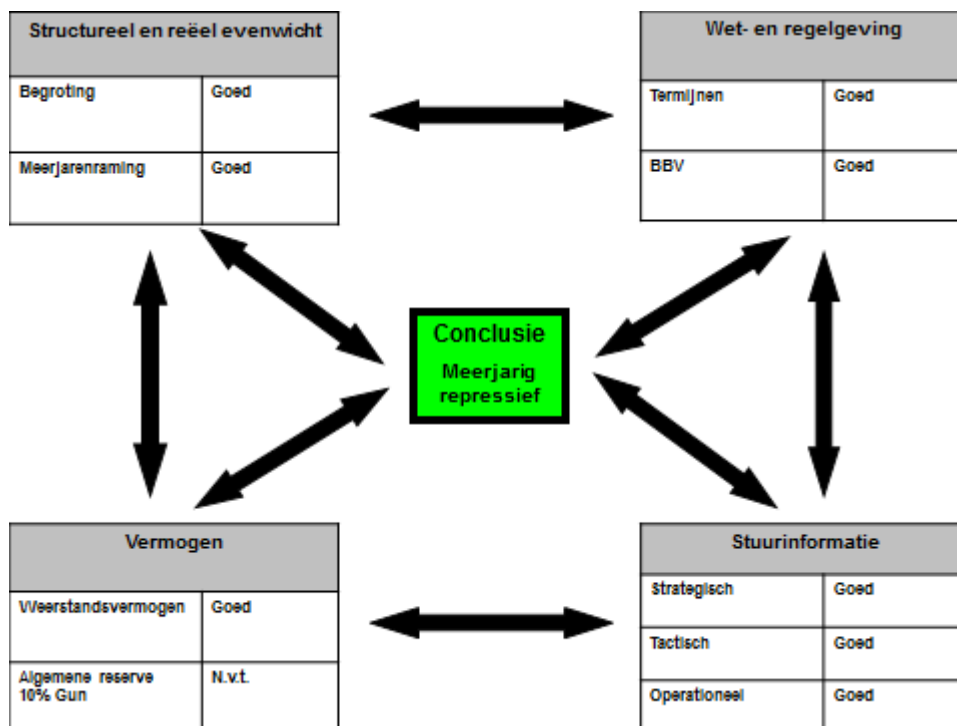
Verbonden partijen gaan meer gemeentelijke taken voor gemeenten uitvoeren. De gemeente blijft voor de uitvoering wel bestuurlijk en financieel verantwoordelijk. Maar de sturing gebeurt indirect en veelal samen met andere gemeenten.

Good governance moet ervoor zorgen dat verbonden partijen de geformuleerde doelstelling realiseren via sturen, beheersen en toezien.

Met het toenemend belang van verbonden partijen wordt good governance ook steeds belangrijker, omdat de risico's van een ontbreken of falen van good governance ook steeds groter worden.

2.3. Samenvatting

In paragraaf 5.3 Werkwijze zijn de belangrijkste aandachtsgebieden van ons onderzoek benoemd. Wij hebben dit verder geconcretiseerd door aan deze aandachtsgebieden kritische indicatoren te koppelen. Dit heeft geleid tot de volgende scorecard van de gemeente Simpelveld.

Toelichting op de scorecard

De conclusie, in het midden, is in een groen veld geplaatst. Dat wil zeggen dat Simpelveld op basis van het onderzoek in aanmerking komt voor meerjarig repressief toezicht en dat daar geen voorwaarden aan zijn verbonden. De conclusie is gebaseerd op ons onderzoek. Daarbij hebben we zowel naar de financiële positie in grote lijnen het linker deel van de scorecard, als naar de financiële functie, in grote lijnen het rechter deel van de scorecard, gekeken. De scorecard geeft aan dat we alle onderzochte onderdelen gemiddeld goed vinden. Bovendien zijn er geen blokkades om de gemeente meerjarig repressief toezicht te geven.

De scorecard laat zien dat wij bij ons onderzoek zowel het externe perspectief als het interne perspectief hebben betrokken. Het externe perspectief, de financiële positie blijkend uit de begroting en meerjarenraming en de vermogenspositie, is de meest gebruikelijke manier voor de toezichthouder om naar de gemeente te kijken. Het is ook van belang om naar de interne kant van de gemeente te kijken. De processen die ten grondslag liggen aan de ramingen moeten kwalitatief goed zijn. Daarom hebben we ook gekeken naar het systeem van bestuurlijke informatievoorziening voor wat betreft de financiën en het naleven van de relevante wet- en regelgeving. Simpelveld doet het op deze onderdelen goed. Het onderzoek kan ook tot een oranje of een rode conclusie leiden. Een oranje conclusie houdt in dat de

gemeente meerjarig repressief toezicht kan krijgen, maar dat er onzekerheden/risico's uit het onderzoek naar voren komen die moeten worden weggelaten, voordat het meerjarig repressief toezicht definitief kan worden. Daarom worden dan aan het besluit van GS om meerjarig repressief toezicht te verlenen voorwaarden verbonden. In de voorwaarden staat wat de gemeente wanneer moet doen om het meerjarig repressief toezicht definitief te krijgen. Als de gemeente de voorwaarden vervult, krijgt zij het meerjarig repressief toezicht definitief. Het licht springt van oranje op groen.

De rode conclusie betekent dat de gemeente op basis van het onderzoek geen meerjarig repressief toezicht krijgt. GS bepalen dan jaarlijks aan de hand van de begroting voor het volgende jaar welke toezichtvorm voor die begroting gaat gelden. De criteria in de Gemeentewet voor de bepaling van de toezichtvorm zijn dan gewoon van toepassing.

Belangrijkste resultaten en aandachtspunten bij de vier aandachtsgebieden

Begroting en meerjarenraming

In het coalitieakkoord 2014-2018 "Samen verder werken, Aan Samenwerking" wordt in de inleiding al gewag gemaakt van het belang van de financiën en dat deze als een rode draad door deze regeerperiode van de raad zullen lopen. Bij elk initiatief dat de raad zal nemen, zullen de financiën van doorslaggevend aard zijn. Indien al financiële ruimte aanwezig is, zal deze uiterst beperkt zijn en weinig mogelijkheden bieden voor nieuw beleid. Vervolgens is in het coalitieakkoord en het collegeprogramma het onderdeel gemeentefinanciën nog verder uitgewerkt en zijn een aantal uitgangspunten vermeld. Dit zijn:

- streven naar een financieel gezonde gemeente;
- de financiële positie laat een stabiel positief beeld zien op basis van de huidige stand van zaken;
- ambities worden alleen gerealiseerd als de financiële middelen toereikend zijn;
- de inwoners worden zo min mogelijk extra belast.

Bezuinigingen en onzekerheden zijn de laatste jaren voor alle gemeenten bijna standaard onderdeel van de begrotingsvoorbereiding door (mogelijke) rijksbezuinigingen. Het zorgt voor meer risico's en een groeiende noodzaak om de uitvoering van de begroting strak te monitoren. We zien bezuinigingen en onzekerheden steeds weer opduiken als we terugkijken. Maar ondanks alle financiële moeilijkheden sluiten de jaarrekeningen tot dusverre met een positief saldo.

Sinds 2011 heeft Simpelveld in vier successievelijke rondes bezuinigingen doorgevoerd. In een aparte paragraaf "taakstellingen" wordt op hoofdlijnen verslag gedaan van de realisatie van de bezuinigingen.

Uit dit onderzoek blijkt dat er sinds het vorige verdiepingsonderzoek in 2012 wel achterstallig onderhoud is ontstaan bij de wegen. Ook is gebleken dat de storting in de voorziening voor onderhoud gebouwen niet toereikend is geweest. Dit heeft tot gevolg dat er onttrekkingen aan de algemene reserve zijn gedaan in 2014 om achterstallig onderhoud weg te werken of de voorziening op peil te brengen. Simpelveld heeft dus incidentele middelen ingezet om taken uit te voeren die structureel in de begroting moeten worden opgenomen. In de brief over de toezichtvorm 2015 van 9 december 2014 hebben wij onze zienswijze medegedeeld over deze aanpak.

In de door de raad vastgestelde begroting 2016 is de meicirculaire 2015 financieel vertaald. De jaarschijven 2017 en 2018 sluiten met kleine tekorten. In de najaarsrapportage 2015 - die op

7 december 2015 is vastgesteld - is de septembercirculaire 2015 vertaald. Dit heeft ertoe geleid dat de oorspronkelijke tekorten bijna zijn verdwenen als gevolg van de positieve effecten. Alleen het begrotingsjaar 2017 laat nog een tekort van afgerond € 47.000 zien.

Vermogen

De nota Reserves en voorzieningen is geactualiseerd in 2012. Voor het instellen en handhaven van reserves en voorzieningen zijn in de nota regels geformuleerd. Dit dient te geschieden door middel van expliciete besluitvorming van de gemeenteraad. Ook de bevoegdheden van het college van burgemeester en wethouders zijn geregeld.

De reservepositie van Simpelveld is goed. De algemene reserve zit met € 7,7 miljoen ruim boven de norm van 10% van het Genormeerd uitgavenniveau (GUN). Deze norm is voor 2016 € 1,63 miljoen. Voor Simpelveld is deze norm niet meer van toepassing omdat de gemeente inmiddels een goed werkend systeem van risicomanagement heeft geïmplementeerd.

Wet- en regelgeving

In deze paragraaf beoordelen we of Simpelveld relevante, financiële wet- en regelgeving toepast. De termijnbepalingen in de Gemeentewet over vaststelling en inzending van de begroting en jaarstukken leeft Simpelveld goed na. Simpelveld past het BBV in voldoende mate toe.

Wij kijken ook naar de toepassing van de verordening 212, 213 en 213a op basis van de Gemeentewet. De drie verordeningen die we voor dit verdiepingsonderzoek hebben gebruikt zijn door de raad op 18 december 2014 vastgesteld. De verordening 213a is volgens ons in strijd met de Gemeentewet omdat het college verplicht is deze onderzoeken te verrichten.

Stuurinformatie

De informatie om te sturen op strategisch, tactisch en operationeel niveau is gemiddeld goed. Simpelveld beschikt hiermee over belangrijke instrumenten om financieel in control te zijn. Dit betekent dat ook de raad, het college en de organisatie voldoende instrumenten hebben om het beleid daar waar nodig bij te sturen.

3. Aandachtsgebieden

Zoals wij in de inleiding van deze rapportage al hebben aangegeven, zijn de belangrijkste aandachtsgebieden om te komen tot een meerjarige uitspraak over de vorm van toezicht:

- begroting en meerjarenraming (paragraaf 3.1);
- vermogen (paragraaf 3.2);
- stuurinformatie (paragraaf 3.3);
- wet- en regelgeving (paragraaf 3.4).

Leeswijzer tabellen:

In hoofdstuk 3 en 4 (met uitzondering van de paragrafen 3.3 en 3.4) vatten we de onderzoeksresultaten ook samen in tabellen aan het begin van de paragraaf. Deze resultaten hebben betrekking op:

Financiële aspecten

Hierbij ligt met name de nadruk op de kwaliteit van de ramingen van begroting en meerjarenraming. Betekenis symbolen en afkortingen in dit veld (tevens ook in het veld algemeen oordeel):

☺ = positief;

☹ = neutraal;

⊗ = negatief.

Stuurinformatie

Hierbij kijken we naar de kwaliteit van stuurinformatie. Die maken we op strategisch, tactisch en operationeel niveau inzichtelijk. De scores die de gemeente kan behalen zijn: goed, voldoende, onvoldoende en slecht.

Algemeen oordeel

In dit veld bekijken we de financiële scores en de scores op stuurinformatie integraal.

Ontwikkeling

Met dit veld geven wij aan, of sprake is van ontwikkelingen die het beeld binnen de meerjarenraming kunnen beïnvloeden. Deze ontwikkelingen moeten wel concreet zijn. Bijvoorbeeld op basis van een besluit door college en/of de raad. Betekenis van de symbolen in dit veld:

↗ = ontwikkelingen laten een duidelijke verbetering zien;

→ = er zijn geen ontwikkelingen die het beeld bijstellen;

↘ = ontwikkelingen laten duidelijke verslechtering zien.

3.1. Analyse begroting en meerjarenraming

Onderzoek	Begroting	Meerjarenraming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Begroting en meerjarenraming	☹	☹	Goed	Goed	Goed	☹	➔

Conclusie

In het coalitieakkoord 2014-2018 “Samen verder werken, Aan Samenwerking” wordt in de inleiding al gewag gemaakt van het belang van de financiën en dat deze als een rode draad door deze regeerperiode van de raad zullen lopen. Bij elk initiatief dat de raad zal nemen, zullen de financiën van doorslaggevende aard zijn. Indien al financiële ruimte aanwezig is, zal deze uiterst beperkt zijn en weinig mogelijkheden bieden voor nieuw beleid. Vervolgens is in het coalitieakkoord en het collegeprogramma het onderdeel gemeentefinanciën nog verder uitgewerkt en zijn een aantal uitgangspunten vermeld. Dit zijn:

- streven naar een financieel gezonde gemeente;
- de financiële positie een stabiel positief beeld laat zien op basis van de huidige stand van zaken;
- ambities alleen gerealiseerd worden als de financiële middelen toereikend zijn;
- de inwoners zo min mogelijk extra belasten.

Bezuinigingen en onzekerheden zijn de laatste jaren voor alle gemeenten bijna standaard onderdeel van de begrotingsvoorbereiding door (mogelijke) rijksbezuinigingen. Het zorgt voor meer risico's en een groeiende noodzaak om de uitvoering van de begroting strak te monitoren. We zien bezuinigingen en onzekerheden steeds weer opduiken als we terugkijken. Maar ondanks alle financiële moeilijkheden sluiten de jaarrekeningen tot nu toe met een positief saldo.

Sinds 2011 heeft Simpelveld in vier successievelijke rondes bezuinigingen doorgevoerd. In een aparte paragraaf “taakstellingen” wordt op hoofdlijnen verslag gedaan van de realisatie van de bezuinigingen.

Uit dit onderzoek blijkt dat er sinds het vorige verdiepingsonderzoek in 2012 wel achterstallig onderhoud is ontstaan bij de wegen. Ook is gebleken dat de storting in de voorziening voor onderhoud gebouwen niet toereikend is geweest. Dit heeft tot gevolg dat er onttrekkingen aan de algemene reserve zijn gedaan in de afgelopen jaren om achterstallig onderhoud weg te werken of de voorziening op peil te brengen. Simpelveld heeft dus incidentele middelen ingezet om taken uit te voeren die structureel in de begroting moeten worden opgenomen.

In de brief over de toezichtvorm 2015 van 9 december 2014 hebben wij onze zienswijze medegedeeld over deze aanpak.

In de door de raad vastgestelde begroting 2016 is de meicirculaire 2015 financieel vertaald. De jaarschijven 2017 en 2018 sluiten met kleine tekorten. In de najaarsrapportage 2015 - die op 7 december 2015 is vastgesteld - is de septembercirculaire 2015 vertaald. Dit heeft ertoe geleid dat de oorspronkelijke tekorten bijna zijn verdwenen als gevolg van de positieve effecten. Alleen het begrotingsjaar 2017 laat nog een tekort van afgerond € 47.000 zien.

Op basis van onze analyse de volgende aanbevelingen

- hanteer het uitgangspunt - zoals ook in het coalitie akkoord is verwoord - dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

Waarom onderzoek naar de begroting en meerjarenraming?

Wij onderzoeken de gemeentelijke financiële positie, omdat dit essentieel is voor een meerjarige uitspraak over de toezichtvorm. In de Gemeentewet (artikel 203) en in het Gemeenschappelijk Toezichtkader “Kwestie van evenwicht” staan een aantal toetsingskaders die van belang zijn om voor repressief toezicht in aanmerking te komen.

Kwaliteit van de ramingen, zowel in de begroting als meerjarenraming, is belangrijk in onze beoordeling. Speciale aandacht hebben wij daarbij ook voor ontwikkelingen en risico's die de financiële positie sterk kunnen beïnvloeden, zoals grondexploitaties.

Daarom beoordelen wij de budgettaire positie van de gemeente, oftewel het evenwicht tussen de jaarlijkse uitgaven en inkomsten, inclusief meerjarenraming. Hoofdzaak is, dat de begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Is dit niet het geval dan moet er een reëel perspectief op evenwicht zijn. Daarnaast kijken wij naar behaalde resultaten, zoals deze zijn vastgesteld in de jaarrekeningen. Wanneer er sprake is van structurele jaarrekeningtekorten, kijken wij of deze in de eerstvolgende begroting structureel zijn afgedekt. Als dat niet het geval is kan dat reden zijn om die begroting dan onder preventief toezicht te plaatsen.

Onderzoek en bevindingen

Dit financieel verdiepingsonderzoek richt zich op de begroting 2016 en de daarbij behorende meerjarenraming 2017 -2019 van Simplveld. We gaan bij ons onderzoek uit van de begroting 2016 zoals deze door de raad op 12 november 2015 is vastgesteld. Wijzigingen in de ramingen en saldi die daarna plaatsvinden, laten we buiten beschouwing.

Het financiële beeld van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019

De saldi

Het financiële beeld van de begroting wordt nog steeds primair bepaald aan de hand van de saldi. In tabel 3.1.1. zijn deze te zien.

Tabel 3.1.1 Gezuiverde saldi begroting en meerjarenraming 2016-2019 (bedragen * € 1.000)

Saldo	B2016	B2017	B2018	B2019
Formeel begrotingssaldo volgens de gemeente	10	0	0	19
Structureel en reëel evenwicht voor het begrotingsjaar	30	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Structureel en reëel evenwicht voor de meerjarenraming	n.v.t.	-288	-84	19

De eerste regel geeft het saldo van het totaal aan baten minus het totaal aan lasten. Dit is het formele saldo en wordt ook het meest als het begrotingssaldo gepresenteerd. De gemeente geeft deze saldi op bladzijde 12 van de begroting 2016. Daarbij merkt de gemeente op dat de jaren 2017 en 2018 een tekort laten zien van € 288.233 en € 84.109.

Op de tweede en derde regel staan de structurele en reële saldi voor het begrotingsjaar respectievelijk de jaren van de meerjarenraming. Volgens de Gemeentewet zijn dit de saldi die de raad nodig heeft bij de

vaststelling van de begroting. In artikel 189, lid 2 staat namelijk dat de raad erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Volgens hetzelfde artikel kan de raad daarvan afwijken als het aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand komt. Het gaat dus om de cijfers die wij in tabel 3.1.1. op de tweede en derde regel laten zien. En hoewel de gemeente in de begroting 2016 aangeeft dat zij inzet op structureel en reële evenwicht, zijn deze saldi niet in de begroting 2016 te vinden.

Ook de toezichthouder heeft de structurele en reële saldi van de begroting en meerjarenraming nodig voor de bepaling van de toezichtsvorm voor de begroting. Dit is geregeld in artikel 203, lid 1, van de Gemeentewet.

Het is dan ook opvallend dat er nog steeds veel meer aandacht is voor de saldi, zoals ze in de eerste regel staan, dan voor de saldi in de tweede en derde regel.

Het structureel en reëel evenwicht bepalen we door allereerst uit het formele saldo de incidentele lasten en baten te halen. Het weglaten van de incidentele lasten verhoogt het saldo en het weglaten van de incidentele baten verlaagt het saldo. Het saldo dat dan ontstaat is het structurele saldo, want dit is het saldo van het totaal van de structurele baten minus het totaal van de structurele lasten.

Om vervolgens het reële saldo te bepalen moet ook nagegaan worden of de structurele lasten en baten volledig, actueel en op realistische uitgangspunten gebaseerd zijn.

In tabel 3.1.2 hebben we die stappen voor 2016-2019 weergegeven.

Tabel 3.1.2 Van formeel naar structureel en reëel saldo 2016-2019 (bedragen * € 1.000)

Saldo	B2016	B2017	B2018	B2019
Formeel begrotingssaldo volgens de gemeente	10	0	0	19
Verwijderen incidentele baten	0	288	84	0
Verwijderen incidentele lasten	20	0	0	0
Mutaties saldo op basis van reëel maken ramingen	30	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Structureel en reëel saldo	n.v.t.	-288	-84	19

De cijfers op de laatste regel komen overeen met de cijfers op de derde regel van tabel 3.1.1.

Omdat Simplveld in 2017 en 2018 een positief bedrag aan incidentele baten heeft waar geen incidentele lasten tegen overstaan, leidt het in die jaren tot een negatieve correctie.

De cijfers met betrekking tot de incidentele lasten en baten hebben we ongewijzigd uit de opgave van de gemeente overgenomen. In bovenstaande cijfers is de meicirculaire verwerkt. In de berap najaar 2015 die in december 2015 is vastgesteld door de raad zijn de effecten van de septembercirculaire verwerkt. Daaruit blijkt dat de effecten voor alle jaren positief zijn.

We hebben de ramingen (nog niet) bijgesteld om ze reëel te maken. Volgens ons als toezichthouder zijn de ramingen voor het onderhoud kapitaalgoederen in de begroting 2016 en de meerjarenramingen 2017-2019 niet volledig en actueel en op realistische uitgangspunten gebaseerd. In 2014 en 2015 zijn grote onttrekkingen aan de algemene reserve gedaan en gebruikt om achterstallig onderhoud van de wegen weg te werken en de voorziening onderhoud gebouwen aan te vullen. Dat betekent dus dat de geraamde bedragen voor onderhoud voor de nieuwe periode hoger zijn geworden omdat er nieuwe beheerplannen zijn vastgesteld. In het overzicht zijn de incidentele aanwendungen ten laste van de algemene reserve voor het onderhoud van kapitaalgoederen niet gecorrigeerd.

De geprognosticeerde tekorten volgens de begroting 2016 voor de jaren 2017-2018 van € 288.233 en € 84.109 worden respectievelijk teruggebracht naar - € 47.328 en naar een positief resultaat van € 164.154. Als bij de vaststelling van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 de septembercirculaire 2015 zou zijn gepresenteerd dan zou een positiever plaatje gepresenteerd zijn aan de raad. Tevens zou dit beeld tot gevolg hebben gehad dat de beoordeling voor het structureel en reëel evenwicht tot voldoende zou hebben geleid in dit onderzoek.

Bezuinigingen 2016-2019

Vanaf 2011 zijn om de gevolgen van de financiële en economische crisis te kunnen opvangen, bezuinigingen doorgevoerd. Om de gemeente financieel gezond te houden heeft de raad van Simpelveld in vier rondes bezuinigingen doorgevoerd. In een aparte paragraaf wordt inzicht geboden in de mate waarin de bezuinigingen zijn gerealiseerd. Dit betekent dat uiterlijk in 2019 alle bezuinigingen gerealiseerd dienen te zijn. De bezuinigingen die nog niet gerealiseerd zijn worden uitvoerig toegelicht zoals de gevolgen van het later realiseren van Vakantieresort Heuvelland.

Decentralisaties

Het is eigenlijk opvallend dat we pas hier voor het eerst iets over de drie decentralisatie schrijven, want het onderwerp is de afgelopen twee jaar constant volop in de aandacht geweest. En dat geldt evenzeer voor de financiën rond de decentralisaties. En daar was en is alle reden voor. In dit financiële onderzoek focussen we ons op de financiële kan van de decentralisaties.

In het coalitieakkoord 2014-2018 “Samen verder werken, Aan samenwerken” is aandacht besteed aan de decentralisaties. Hierin is vermeld dat de overheveling van deze overheidstaken naar de gemeenten zoals de AWBZ en WMO zorgen baart. Enerzijds omdat de overheveling gepaard gaat met forse kortingen van het budget en anderzijds, omdat er taken bijkomen voor de gemeenten. Simpelveld heeft in het coalitieakkoord vastgelegd dat de focus moet liggen op een zo lang mogelijke handhaving van de huidige kwaliteit van deze zorgtaken. Als ondanks alle inspanningen om de noodzakelijke kwaliteit te handhaven binnen het beschikbare budget, dient er aanvullend budget vrijgemaakt te worden hiervoor. Sociale hulp mag nooit een sluitpost zijn is de stelling van de coalitie.

Vervolgens is in het collegeprogramma 2014-2018 vastgelegd dat het college een effectief laagdrempelig, transparant en duidelijk minimabeleid wil. In het kader van de drie grote decentralisaties op het gebied van de Jeugdzorg, de Participatiewet en Wet Maatschappelijke Ondersteuning vindt het college van Simpelveld, dat de focus moet liggen op handhaving van de huidige kwaliteit van deze taken. Ook wanneer dat extra financiële middelen vraagt.

In de begroting 2016 zijn de nieuwe bedragen voor de integratie-uitkering sociaal domein (WMO nieuwe taken, jeugdzorg en participatie) opgenomen in een tabel op basis van de meicirculaire 2015. Vanaf 2016 worden de gelden toegekend op basis van een objectief verdeelmodel. Daaruit blijkt een daling t.o.v. 2015 voor de jaren 2016-2019 van resp. € 448.860 oplopend naar € 1.309.241.

Op basis van de beschikbare informatie, ondermeer een vooruitblik van WOZL, wordt voorzien dat de taken binnen de hiervoor door het Rijk beschikbare middelen kunnen worden uitgevoerd.

Uiteraard zullen de komende perioden steeds beter moeten uitwijzen hoe cijfers zich concreet gaan ontwikkelen, mede als gevolg van de ingezette transformatie is het standpunt van het college van Simpelveld. Daarnaast beschikt de gemeente over een reserve sociaal domein beschikbaar - groot € 410.000 per 1 januari 2016 - om incidentele tegenvallers of uitgaven op te vangen.

In de berap najaar 2015 is verslag gedaan van het intensief monitoren van het sociaal domein. Ook op financieel gebied. Het is echter gebleken dat het in het 1^e jaar van invoering lastig is om een compleet en sluitend beeld van de uitgaven en inkomsten te krijgen. Dit is vooral het gevolg van het feit dat de gemeenten voor informatie deels afhankelijk zijn van derden, zoals zorgverleners. Voor de wmo blijven o.a. de declaraties van de zorgverleners sterk achter, waardoor het maken van betrouwbare prognoses wordt bemoeilijkt. Ten aanzien van het financiële beeld voor het sociaal domein wordt dan ook een nadrukkelijk voorbehoud gemaakt. Voor de jaren 2015 t/m 2019 worden overschotten geraamd van resp. € 508.000, € 489.000, € 292.000, 216.000 en € 223.000. Gezien de onzekerheden die met deze prognoses gepaard gaan, is besloten om vanaf 2016 jaarlijks € 150.000 als buffer te handhaven en nog niet als overschot in te boeken. In 2015 en 2016 ontvangt de gemeente de decentralisatie-uitkering huishoudelijk hulp toelage, van € 203.000 en € 270.000. Voorzien wordt dat slechts een beperkt deel van de uitkeringen daadwerkelijk wordt benut. Daarom heeft de raad besloten om de niet benutte middelen toe te voegen aan de reserve sociaal domein, om deze reserve robuuster te maken voor de inzet van incidentele uitgaven en/of tegenvallers binnen het sociaal domein. Bij het vaststellen van de jaarstukken 2015 en 2016 zal deze besluitvorming geformaliseerd worden.

Demografische ontwikkeling

Naast alle opmerkingen over de begroting 2016 en meerjarenraming 2016-2018 zelf die eerder in deze paragraaf zijn gemaakt, en de opmerkingen over de zeven verplichte BBV paragrafen, willen we hier nog stilstaan bij de demografische ontwikkeling. Het onderwerp demografische ontwikkeling wordt door veel gemeenten in een aparte paragraaf in de begroting en jaarstukken behandeld. Simpelveld heeft net als voorgaande jaren ook in de programmabegroting 2016 een paragraaf demografische ontwikkeling c.q. krimpparagraaf opgenomen. Voor Simpelveld is het onderwerp belangrijk, omdat de gemeente al geruime tijd te maken heeft met een daling van het inwonertal. De daling wordt veroorzaakt door allerlei demografische omstandigheden zoals negatief geboortesaldo, negatief migratiesaldo, de vergrijzing en de ontgroening. Deze daling van het aantal inwoners heeft effect op de hele maatschappelijke omgeving zoals collectieve voorzieningen, sport en vrije tijd, detailhandel etc. Ook zijn minder woningen nodig.

Voor wat betreft zorg en welzijn heeft de gemeente op dit beleidsterrein fors ingezet en geïnvesteerd door de realisatie van twee brede scholen, de concentratie en afbouw van sportaccommodaties, de concentratie van centrum-functies, het concentreren en professionaliseren van de bibliotheekvoorziening en het divers combineren van accommodaties met beleidsinhoudelijke voorzieningen.

Overige beleids- en beheersaspecten

Voor de bepaling hoe een gemeente er financieel voorstaat, richten we ons primair op het beeld van de begroting en meerjarenraming. Dat hebben we hiervoor gedaan. Er zijn echter meer aspecten die uiteindelijk de resultaten bepalen en die niet altijd (al) volledig in de begroting en meerjarenraming zijn terug te vinden. Te denken valt aan externe lange termijn ontwikkelingen die de begroting gaan beïnvloeden, zoals veranderingen in de bevolkingssamenstelling en –omvang.

Maar ook de onderwerpen die in de zeven verplichte paragrafen van de begroting aan de orde komen en de meerjarenraming. Deze zeven paragrafen komen in hoofdstuk 4 aan de orde, maar hieronder vatten we de financiële effecten van de paragrafen op de begroting en meerjarenraming samen in de vorm van gezichtjes.

Tabel 3.1.2 Financiële effecten uit de paragrafen

Paragraaf	Begroting	Meerjarenraming
Lokale heffingen	☺	☺
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	☺	☹
Onderhoud kapitaalgoederen	☹	☹
Financiering	☹	☹
Bedrijfsvoering	☺	☺
Verbonden partijen	☺	☹
Grondbeleid	☺	☺

Betekenis symbolen en afkortingen: ☺ = positief, ☹ = neutraal; ☹ = negatief.

Uit de tabel blijkt dat in zijn algemeenheid er voor het begrotingsjaar 2016 veel positieve gezichtjes te zien zijn. Alleen bij onderhoud kapitaalgoederen en financiering zijn twee neutrale gezichtjes te zien. Een neutraal gezichtje is weergegeven bij 4 van de 7 paragrafen voor de meerjarenraming. Oorzaak hiervan is het ontbreken van (meerjarig) financieel inzicht c.q. dit inzicht is onvoldoende transparant.

De jaren 2012-2015

Het verdiepingsonderzoek gaat uit van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019. We kijken nu ook even terug. Heeft het planning & controlproces van de afgelopen drie jaar nog bijzondere dingen laten zien.

De planning & en controlcyclus start met de programmabegroting, gevolgd door een bestuursrapportage in het voorjaar en het najaar en de jaarrekening. Om aansluiting te houden met de cijfers in het vorige verdiepingsonderzoek zijn de jaarrekeningcijfers vermeld vanaf 2012.

De jaarrekening 2012-2015

	2012	2013	2014	2015
Gerealiseerd resultaat	433.127	454.284	399.776	688.712
Reserveringen	10.000	80.570	148.808	565.413
Toevoeging aan de algemene reserve	423.127	373.714	250.968	103.299

2012

Het saldo van de primitieve begroting 2012 bedroeg € 461.538. In deze begroting is uitgegaan van de septembercirculaire 2011. In het verdiepingsonderzoek 2012 is deze begroting onderwerp van onderzoek geweest. Na de twee beraps bedroeg het saldo voor het jaar 2012 € 350.138 positief. De grootste meevaller was de algemene uitkering. De posten konden grotendeels aangemerkt worden als incidenteel.

2013

De primitieve begroting sloot met een voordelig resultaat van € 101.903.

Het realiseren van de bezuinigingsvoorstellen van fase 1, de incidentele voordelen van de algemene uitkering en de WMO hebben tot gevolg dat een positief saldo is gerealiseerd.

2014

Ook de primitieve begroting 2014 sloot met een voordelig saldo van € 239.907. Na het verwerken van diverse mee- en tegenvallers in de beraps komt het saldo uit op € 21.497. Vervolgens is er een hogere algemene uitkering ontvangen en is sprake van een forse onderuitputting op de WMO van € 470.000. Daarnaast is de faillissement-uitkering Licom conform het BBV in de jaarstukken verwerkt voor een bedrag van € 310.000. Tevens zijn er onttrekkingen geraamd voor inhuur personeel en aanpak legionella (dekking onderputting WMO).

Uit de jaarrekening blijkt dat er een positief resultaat is van € 399.776. Daarvan worden reserveringen en onttrekkingen gedaan voor een bedrag van € 148.808 zodat uiteindelijk € 250.968 aan de algemene reserve wordt toegevoegd.

2015

De door de raad vastgestelde begroting 2015 sloot met een voordelig saldo van € 8.331. Na de berap voorjaar bedroeg het saldo € 280.331. De berap najaar 2015 laat zien dat ook voor 2015 een positief eindsaldo wordt verwacht van € 341.291. Dit saldo wordt vooral veroorzaakt door de overschotten die behaald worden op het sociaal Domein.

Uit de concept jaarrekening 2015 - die op 30 juni 2016 zal worden vastgesteld - blijkt dat het saldo € 688.712 bedraagt. Dit is te danken aan een hogere algemene uitkering (€ 157.000), overschotten op de WMO (€ 464.000), hogere decentralisatie uitkering toelage huishoudelijke hulp en crisisondersteuning vluchtelingen. De Jeugdzorg heeft wel voor hogere lasten gezorgd (€ 162.000).

Indicatoren voor evenwicht

Al eerder hebben wij het structurele evenwicht als een belangrijke factor in onze analyses genoemd.

Wij gaan hier nog verder op in. Ons toezicht kent een belangrijke indicator voor evenwicht:

- structureel en reëel evenwicht voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming.

Structureel en reëel evenwicht voor het begrotingsjaar

Structureel en reëel evenwicht is in de huidige Gemeentewet/Gemeenschappelijk Toezichtkader "Kwestie van evenwicht" het geldende beoordelingscriterium. Met structureel evenwicht bedoelen wij de situatie waarin:

- ten minste alle structurele lasten worden gedekt door structurele baten en
- incidentele lasten kunnen worden gedekt door incidentele baten (waaronder onttrekkingen aan de algemene reserve).

Met het criterium reëel evenwicht beoordelen wij ook de kwaliteit van de begroting en meerjarenraming. Dit houdt in dat gekeken wordt naar het realiteitsgehalte en de volledigheid van de geraamde baten en lasten. Bij de beoordeling van de realiteit en de volledigheid van de ramingen zijn in beginsel ook alle risico's die het structurele evenwicht in gevaar kunnen brengen relevant voor ons. Of de ramingen reëel zijn, toetsen wij verder onder meer aan de hand van de paragrafen en de uiteenzetting van de financiële positie. Op basis van deze beoordeling kunnen wij voor de bepaling van het structureel en reëel

evenwicht het door de gemeente geraamde en gepresenteerde resultaat, zowel voor de begroting als voor de meerjarenraming, corrigeren.

Uit onze analyse blijkt, dat Simpelveld aan deze voorwaarde voldoet in begrotingsjaar 2016.

Structureel en reëel evenwicht voor het begrotingsjaar

Beoordeling: voldoende

Structureel en reëel evenwicht voor de meerjarenraming

Met dit structureel en reëel evenwicht bedoelen wij de situatie waarin alle jaren van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht zijn.

Uit onze analyses blijkt, dat dit beeld in Simpelveld niet aanwezig is.

Structureel en reëel evenwicht voor de meerjarenraming

Beoordeling: onvoldoende

3.2. Analyse vermogen

Onderzoek	Begroting	Meerjaren-raming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Vermogen	😊	😊	Goed	Goed	Goed	😊	➔

Conclusie

De nota Reserves en voorzieningen is geactualiseerd in 2012. Voor het instellen en handhaven van reserves en voorzieningen zijn in de nota regels geformuleerd. Dit dient te geschieden door middel van expliciete besluitvorming van de gemeenteraad. Ook de bevoegdheden van het college van burgemeester en wethouders zijn geregeld.

De reservepositie van Simpelveld is goed. De algemene reserve zit met € 7,7 miljoen ruim boven de norm van 10% van het Genormeerd uitgavenniveau (GUN). Deze norm is voor 2016 € 1,63 miljoen. Voor Simpelveld is deze norm niet meer van toepassing omdat de gemeente inmiddels een goed werkend systeem van risicomangement heeft geïmplementeerd.

Op basis van onze analyse de volgende aanbevelingen

Wij hebben op dit moment geen aanbevelingen.

Waarom onderzoek naar vermogen?

Het vermogen heeft bij gemeenten een andere rol dan bij bedrijven. Bedrijven streven naar vermogensvergroting met als doel: continuïteit waarborgen. Via de exploitatie trachten zij inkomsten te verwerven. Het accent ligt daardoor op het vermogen/de balans.

Voor gemeenten is, vanwege het inkomensbestedend karakter voor realisatie van maatschappelijke doelen, de exploitatie het belangrijkste. Het vermogen is secundair. Toch is een juist inzicht in de gemeentelijke vermogenspositie belangrijk om de financiële positie te kunnen beoordelen. Hoe gaat de gemeente Simpelveld om met haar reserves en voorzieningen? Beschikt zij over voldoende weerstandscapaciteit om eventuele tegenvallers op te vangen?

Onderzoek en bevindingen

De landelijke kaderstelling voor reserves en voorzieningen is beperkt van omvang. In het BBV is bepaald wanneer sprake is van een reserve en wanneer van een voorziening. Verder is geregeld welk soort reserves en welk soort voorzieningen mogelijk zijn. Over de omvang is echter voor reserves niets geregeld. Voorzieningen moeten de omvang hebben die overeenkomt met de verplichting, waarvoor de voorziening is gevormd. Wel geldt zowel voor reserves als voorzieningen dat deze (in principe) niet negatief kunnen zijn. Als een reserve of voorziening toch negatief wordt, dan moet de gemeente ervoor zorgen dat hier zo snel mogelijk een eind aan komt. Als dat langer gaat duren, te denken valt aan langer dan één jaar, dan zullen wij met de gemeente overleg voeren om tot afspraken te komen over de soort en de duur van de noodzakelijke maatregelen. Volgens ons Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader "Kwestie van evenwicht" zal een negatieve algemene reserve, waarbij het meer dan vier jaar gaat duren om deze weer positief te krijgen, altijd tot preventief toezicht leiden.

Ook in ons toezichtkader is niets bepaald over de omvang van de reserves. In het toezichtkader gaan we er wel vanuit dat de raad beleid rond het weerstandsvermogen heeft bepaald en dat de gemeente een werkend systeem van risicomanagement heeft. Daarmee bepaalt elke gemeente voor haar eigen situatie hoe groot de beschikbare weerstandscapaciteit moet zijn. De (incidentele) beschikbare weerstandscapaciteit bestaat meestal geheel uit de algemene reserve. Indirect zegt het toezichtkader wel iets over de omvang van de algemene reserve, maar dat is geheel afhankelijk van het risicoprofiel van de gemeente. Maar als een gemeente geen beleid rond weerstandsvermogen heeft vastgesteld, grijpen we terug op de oude norm voor de omvang van de algemene reserve. Zonder te kijken naar het risicoprofiel van de gemeente gaan we er dan vanuit dat de algemene reserve tenminste 10% van het Genormeerde Uitgavenniveau (GUN) bedraagt.

In paragraaf 4.2. hebben we geconstateerd dat Simpelveld in december 2014 haar beleid heeft verwoord in een nota weerstandsvermogen en risicomanagement. Hierbij is tevens vastgesteld dat de ratio weerstandsvermogen minimaal tussen de 1,0 – 1,4 moet liggen en dat de ratio van de gemeente hieraan voldoet.

Vervolgens kijken we hier welke kaders Simpelveld zelf heeft gesteld met betrekking tot het vermogen. Op strategisch niveau kijken we bij deze analyse of de gemeente een door de raad vastgestelde visie heeft op haar reserves en voorzieningen. Daarbij wordt gekeken of er afstemming heeft plaatsgevonden met de strategische visie. Simpelveld heeft de strategische visie 2013-2023 vastgesteld in juni 2013. Dit is een herijking van de visie uit 2006. Aangezien in maart 2014 gemeenteraadsverkiezingen zullen worden gehouden is in hoofdstuk 6 van de strategische visie bepaald dat het formuleren van de hoofdbambities tot dan zal worden geparkeerd. In het coalitie-akkoord 2014-2018 wordt dan ook op diverse terreinen naar de strategische visie verwezen.

In de financiële verordening gemeente Simpelveld 2015 - die door de raad is vastgesteld op 18 december 2014 - is in artikel 9 bepaald dat de vorming en besteding van reserves en voorzieningen geschiedt conform de vigerende nota "Reserves en voorzieningen".

De nota reserves en voorzieningen 2012 opent met het belang om nota's en verordening actueel te houden en dat normaliter een keer in de vier jaar actualisatie plaatsvindt. Ook omdat de omvang van de reserves en voorzieningen in belangrijke mate de financiële positie van de gemeente bepaalt en een mogelijkheid is om incidentele tegenvallers op te kunnen vangen. Er is daardoor een relatie met de incidentele weerstandscapaciteit van de gemeente. In de nota komen het beleid en beheer aan bod en is per reserve en voorziening aangegeven:

- wat het doel is;
- wat het verschil is tussen de algemene reserve, reserves voor egalisatie van tarieven en overige reserves;
- hoe deze gevoed wordt en wat eventueel de minimum- en maximumvariant zou moeten zijn.

De opstellingen worden jaarlijks bij het opstellen van de begroting en jaarrekening geanalyseerd en geactualiseerd.

Samenvattend is in de nota geregeld:

- de bevoegdheden voor de raad en het college van burgemeester en wethouders;
- dat het college het mandaat heeft om te besluiten over het vullen c.q. aanwenden van de reserves personeel en overloop;
- dat geen rente wordt bijgeschreven aan reserves, hetgeen in lijn is met het huidige beleid;

- dat de minimumomvang van de algemene reserve € 7.500.000 is.
- Voor een meerjarige uitspraak is de ontwikkeling van de vermogenspositie een belangrijk punt.

De stand van reserves en voorzieningen 2011-2015

Tabel 3.2.1 Terugblik reserves en voorzieningen 2011-2015, stand per 31-12

Jaar	R2011	R2012	R2013	R2014	R2015 (concept)
Algemene reserve	14.237.445	13.863.056	9.974.443	8.767.980	8.425.998*
Bestemmingsreserves	2.780.048	3.273.566	7.852.675	6.753.243	5.656.289*
Voorzieningen	4.751.116	3.732.390	2.527.181	2.284.944	2.225.649
Totaal	21.768.610	20.869.012	20.354.299	17.806.166	16.307.937

*=exclusief resultaatbestemming 2015 van € 688.712.

In ons onderzoek naar de vermogenspositie kijken we, net als bij de analyse van de exploitatie, zowel terug als vooruit. De opvallendste constatering in de jaarrekening 2013 is dat het saldo van de algemene reserve afneemt met € 3,7 miljoen t.o.v. 2012. De algemene reserve inzet taakstelling wordt ingezet ter dekking van de kapitaallasten van het gemeentehuis, sportcomplex Bocholtzerheide en het oude gedeelte van basisschool Op jen Bies. Deze reserve is geïntroduceerd als onderdeel van de “taakstelling economische recessie” (begroting 2010) om de exploitatie te ontlasten. Aangezien deze reserve niet vrij besteedbaar is, vormt de reserve geen onderdeel meer van de algemene reserve en is deze overgeheveld naar de bestemmingsreserves. Dat verklaart ook de toename in 2013 van de bestemmingsreserves. Er is in 2013 een onttrekking gedaan van € 1.358.118 aan de voorziening crisisaanpak onderkant arbeidsmarkt voor de financiële problematiek bij Licom te kunnen opvangen. In 2014 is ruim € 1.455.000 toegevoegd aan de algemene reserve door het opheffen van de reserves krimp en crisisaanpak onderkant arbeidsmarkt en het resultaat 2013. Onttrokken is voor ruim € 2.658.000 voor:

- vorming reserve ZLSM	€ 435.000
- taakstelling	€ 69.380
- IBA Parkstad	€ 665.000
- afboeking Hei-Banenheiderweg	€ 473.651
- achterstallig onderhoud wegen	€ 395.900
- extra dotatie reserve inzet taakstelling	€ 207.300
- afboeken restant Centrumplan	€ 422.400

In 2015 is € 712.150 onttrokken aan de algemene reserve en gestort in de voorziening onderhoud gebouwen omdat de voorziening niet toereikend was. Op verzoek van de accountant heeft reeds in 2014 een extra dotatie uit de exploitatie plaatsgevonden van € 257.880 omdat de voorziening toereikend moest zijn voor de komende vier jaar. Dus de extra storting in de voorziening onderhoud gebouwen is gesplitst in 2014 en 2015. Uiteindelijk is € 970.000 gestort zoals in het betreffende raadsvoorstel benoemd.

In tabel 3.2.2 zijn de begrotingscijfers per 1 januari 2016 tot en met 2019 in beeld gebracht.

Tabel 3.2.2 Reserves en voorzieningen 2016-2019, stand per 1-1

Jaar	B2016	B2017	B2018	B2019
Algemene reserve	7.735.531	7.745.723	7.457.490	7.373.381
Bestemmingsreserves	5.117.703	4.738.388	4.123.141	3.369.246
Voorzieningen	1.832.016	1.750.626	1.563.746	1.384.796
Totaal	14.685.250	14.234.737	13.144.377	12.127.423

Een sterke vermogenspositie kenmerkt zich door een positief financieringsresultaat en relatief weinig vreemd vermogen. Uit onze analyse van de financieringsstructuur van de gemeente blijkt dat de gemeente aan deze kenmerken voldoet. De gemeente heeft per 1 januari 2016 € 10.566.706 aan langlopende schulden. Hier staat een totaal aan reserves (incl. voorzieningen) van € 14.685.250 tegenover. Bij het vorige verdiepingsonderzoek in 2012 was de positie “luxer” dan nu, want het totaal aan reserves en voorzieningen bedroeg toen € 20.636.811. Als we daarbij de langlopende schulden van Simpelveld betrekken op 31 december 2012 groot € 15,7 miljoen blijkt dat de verhouding tussen vreemd en eigen vermogen nagenoeg gelijk blijft.

Wel zakt de algemene reserve onder de norm van € 7,5 miljoen die in de nota reserves en voorzieningen is vastgelegd, omdat de geraamde tekorten voor de jaren 2017 – 2018 van resp. € 288.233 en € 84.109 hieraan worden onttrokken. Simpelveld stelt ten aanzien van de ontwikkeling van de algemene reserve dat in 2016 de nota reserves en voorzieningen zal worden geactualiseerd. Bij deze actualisatie wordt ook de minimumomvang van de algemene reserve opnieuw beoordeeld.

Bespaarde rente

In de nota reserves en voorzieningen uit 2012 zijn bepalingen en het beleid voor wat betreft de reserves en voorzieningen niet gewijzigd ten opzichte van de nota uit 2005. Nog steeds worden deze gebruikt als interne financieringsmiddelen. Dat betekent dat het geld “niet op de bank staat” maar wordt gebruikt voor het financieren van bijvoorbeeld investeringen. Hierdoor hoeft minder te worden geleend en dat levert een rentebesparing op binnen de exploitatie.

Simpelveld hanteert de rente-omslagmethode en schrijft geen rente bij conform de nota reserves en voorzieningen.

Beoordeling

De nota uit 2005 is in 2012 geactualiseerd en staat voor 2016 weer op de nominatie om geactualiseerd te worden. De stuurinformatie op strategisch niveau beoordelen wij dan ook als goed. Simpelveld geeft in het begrotingsproces goed inzicht in haar vermogen. De raad krijgt inzicht in de bedragen die toegevoegd of onttrokken worden aan de reserves en voorzieningen per programma en in meerjarige overzichten. Wij beoordelen de stuurinformatie op tactisch niveau dan ook als goed.

Of de gemeente meerjarig inzicht biedt in haar vermogen (en risico's) is informatie op operationeel niveau. Simpelveld geeft dit inzicht en daarom beoordelen we de informatie op operationeel niveau ook als goed.

3.3. Analyse stuurinformatie

Conclusie

De informatie om te sturen op strategisch, tactisch en operationeel niveau is gemiddeld goed. Simpelveld beschikt hiermee over belangrijke instrumenten om financieel in control te zijn. Dit betekent dat ook de raad, het college en de organisatie voldoende instrumenten hebben om het beleid daar waar nodig bij te sturen.

Op basis van onze analyse de volgende aanbevelingen

- in de paragrafen 3.1, 3.2 en 4.1 tot en met 4.7 van dit onderzoek zijn de aanbevelingen voor de specifieke onderdelen waar nodig uitgewerkt.

Stuurinformatie

Oordeel strategisch: goed

Oordeel tactisch: goed

Oordeel operationeel: goed

Waarom onderzoek naar stuurinformatie?

Een gemeente is een complexe organisatie met een grote diversiteit aan producten en diensten. Om sturing te kunnen geven, is het van belang, dat de raad kaders stelt. Het is voor raad en college van groot belang om in control te zijn en om in control te blijven. Daarmee bedoelen we, dat de gemeente in staat is, sturing te geven aan haar financiële positie. Om dit te kunnen bereiken dient de raad invulling te geven aan zijn functies, namelijk de kaderstellende, de autorisatie-, de allocatie- en de controlerende functie. Om al deze functies adequaat te kunnen uitvoeren, zal de raad onder meer nota's en plannen vaststellen. Met de vaststelling van de verordening ex art. 212 Gemeentewet, de financiële beheersverordening, legt de raad de basis voor veel van deze kaders. Ook zal de gemeente over actuele (door de raad) vastgestelde beheerplannen moeten beschikken.

Onderzoek en bevindingen

In deze paragraaf gaan we na of de gemeente de voorwaarden heeft gecreëerd om haar financiën zo veel mogelijk te sturen en te beheersen. We onderzoeken dit door te kijken naar de aanwezige stuurinformatie op strategisch, tactisch en operationeel niveau.

De raad stelt de kaders op basis van een visie en op basis van interne en externe ontwikkelingen. Dit gebeurt met de gemeentelijke begroting, de kadernota en andere beleidsstukken. Het komt ook voor dat gemeenten de paragrafen uit de begroting een kaderstellende functie laten vervullen. Dit alles omschrijven we als informatie op strategisch niveau.

Voor het bereiken van doelstellingen is informatievoorziening op tactisch niveau nodig. Zo kan de gemeente beslissingen nemen, die betrekking hebben op het toewijzen van middelen, vaststellen van procedures, budgetten en beoordeling ervan. De informatiebehoefte wordt bepaald door de informatie die nodig is om doelstellingen haalbaar te maken. Dat gebeurt doorgaans met verordeningen, paragrafen en programma's.

Om uiteindelijk de juiste beslissingen te kunnen nemen, of om bijsturing te kunnen geven, zijn vaak meer detaillistische gegevens nodig. Kwaliteit en tijdigheid van deze informatie zijn belangrijk en moeten afgestemd zijn op de informatie die nodig is om de juiste beslissingen te kunnen nemen in lijn met de doelstellingen van de programmabegroting. De informatievoorziening op operationeel niveau.

In ons onderzoek gaat de aandacht met name uit, naar de onderwerpen die voor sturing op de financiële positie belangrijk zijn en bovendien bij elke gemeente voorkomen. In onderstaande tabel 3.3.1 zijn de resultaten met betrekking tot de stuurinformatie voor Simplveld samengevat. Meer details over onze beoordeling zijn te vinden in paragraaf 3.1, 3.2 en de zeven paragrafen van hoofdstuk 4.

Tabel 3.3.1 Resultaten onderzoek stuurinformatie begroting 2016

Stuurinformatie	Strategisch	Tactisch	Operationeel	WF
Begroting en meerjarenraming	Goed	Goed	Goed	7
Vermogen	Goed	Goed	Goed	3
Lokale heffingen	Goed	Goed	Goed	1
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Goed	Goed	Goed	2
Onderhoud kapitaalgoederen	Goed	Goed	Goed	2
Financiering	Goed	Goed	Voldoende	1
Bedrijfsvoering	Goed	Goed	Goed	1
Verbonden partijen	Goed	Goed	Goed	2
Grondbeleid	Goed	Goed	Goed	1

De gewogen totaalbeoordeling van de stuurinformatie voor de negen onderdelen hebben we aan het begin van deze paragraaf vermeld:

- op strategisch niveau is de stuurinformatie goed;
- op tactisch niveau is de stuurinformatie goed;
- op operationeel niveau is de stuurinformatie goed.

De wegingsfactor die we voor het totaaloordeel hebben gebruikt, staat in de laatste kolom van tabel 3.3.1. Daaruit blijkt dat de onderdelen die het meest direct de financiële positie weergeven, de begroting en meerjarenraming en het vermogen, in ons oordeel van de stuurinformatie het zwaarst wegen. Samen bepalen ze 50% van het oordeel.

De strategische stuurinformatie hebben we negen keer als goed beoordeeld. We zien dat Simplveld op alle terreinen actuele kaders heeft.

Ook voor de tactische stuurinformatie hebben we negen keer goed gegeven. Het oordeel hangt nauw samen met de mate waarin de gemeente de bepalingen uit het BBV, uit de financiële verordening en uit de relevantie nota's heeft ingevuld. Dat doet Simplveld goed kunnen we constateren.

De operationele stuurinformatie beoordelen we acht keer goed en een keer voldoende omdat het treasury-statuuut niet voldoet aan de recente wet- en regelgeving.

3.4. Analyse Wet- en regelgeving

Conclusie

In deze paragraaf beoordelen we of Simpelveld relevante, financiële wet- en regelgeving toepast. De termijnbepalingen in de Gemeentewet over vaststelling en inzending van de begroting en jaarstukken leeft Simpelveld goed na. Simpelveld past het BBV in voldoende mate toe.

Wij kijken ook naar de toepassing van de verordening 212, 213 en 213a op basis van de Gemeentewet. De drie verordeningen die we voor dit verdiepingsonderzoek hebben gebruikt zijn door de raad op 18 december 2014 vastgesteld. De verordening 213a is volgens ons in strijd met de Gemeentewet omdat het college verplicht is deze onderzoeken te verrichten.

Op basis van onze analyse de volgende aanbevelingen

- pas de verordening 213a aan;
- voor zover wij aanbevelingen hebben zijn deze benoemd in de paragrafen 3.1, 3.2 en de zeven paragrafen van hoofdstuk 4.

Waarom onderzoek naar wet- en regelgeving?

Gemeenten moeten voldoen aan allerlei wet- en regelgeving. Vanuit financieel perspectief zijn met name die regels en wetten van belang die de gemeenteraad in zijn kaderstellende en controlerende taak ondersteunen. Vanuit onze toezichthoudende rol ligt de focus op termijnen van begroting en rekening, het navolgen van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten, aanwezigheid van de rekenkamerfunctie en de aanwezigheid van de verplichte verordeningen 212, 213 en 213a. Wanneer een gemeente niet aan wettelijke verplichtingen voldoet, kan dit reden zijn om de gemeente onder preventief toezicht te stellen.

Onderzoek en bevindingen

In ons onderzoek hebben we gekeken naar de termijnen van inzending van de begroting en de rekening. Niet-tijdige vaststelling en inzending van deze stukken aan de provincie had namelijk kunnen betekenen dat de begroting 2015 onder preventief toezicht was gesteld.

Termijnen

De jaarstukken 2014 heeft de raad op 25 juni 2015 vastgesteld en de Provincie heeft deze stukken op 3 juli 2015 ontvangen. Artikel 200 van de Gemeentewet bepaalt dat de gemeente de jaarstukken vóór 15 juli van het jaar volgend op het begrotingsjaar aan de provincie moet sturen.

De begroting 2016 is 12 november 2015 door de raad vastgesteld en op 13 november 2015 verzonden aan de provincie en op 16 november 2015 ingeboekt.

Voor de begroting bepaalt artikel 191 van de Gemeentewet dat deze vóór 15 november van het jaar voorafgaand aan dat waarvoor de begroting dient, aan de provincie wordt verstuurd.

Simpelveld leeft de termijnbepalingen goed na.

Termijnen
Beoordeling: goed

BBV

Het besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeente (BBV) geeft aan, aan welke uitgangspunten en kwaliteitseisen de planning- en controlproducten van Simpelveld moeten voldoen. Het BBV geldt vanaf de begroting 2004. De belangrijkste reden om op dat moment met nieuwe comptabiliteitsvoorschriften te komen was de invoering van het dualisme. Het BBV moet het elke gemeente mogelijk maken een begroting en jaarrekening te maken, waarmee de raad optimaal in staat is om zijn kaderstellende taak uit te oefenen. Het BBV bevat daarom een aantal uitgangspunten en kwaliteitseisen. De vormgeving van de planning- en control producten wordt echter grotendeels aan de gemeenten overgelaten. Elke gemeente moet zelf bepalen met welke invulling van de begroting in haar situatie de kwaliteitseisen worden gerealiseerd.

De begroting 2016 voldoet aan de eisen die het BBV aan een gemeentebegroting stelt. Belangrijk kenmerk van een BBV-begroting is dat er zowel veel aandacht voor het beleid is als voor de financiën. Wij vinden dat Simpelveld in het algemeen er in slaagt dat evenwicht te vinden. Op een aantal plaatsen in de paragrafen kan naar ons idee het inzicht versterkt worden met wat aanvullende cijfermatige informatie. In het algemeen zal in een moeilijke financiële periode, zoals nu, in de begroting meer aandacht (moeten) zijn voor de cijfers.

Ook de accountant concludeert dat Simpelveld het BBV voldoende naleeft maar er zijn nog een aantal punten die ingaande 2014 voor de begroting en de jaarrekening aangepast en verplicht zijn. Deze aanpassingen zijn in de begroting 2016 niet doorgevoerd, zoals:

- het voorgeschreven overzicht van incidentele baten en lasten dient per programma opgenomen te worden, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen;
- ook de terminologie van "resultaat voor bestemming" is gewijzigd in "totaal saldo van baten en lasten en resultaat na bestemming "resultaat". Simpelveld hanteert deze terminologie nog niet consequent voor alle programma's.

BBV

Beoordeling: voldoende

Actualiseren verordeningen 212, 213 en 213a

De raad van de gemeente Simpelveld heeft op 18 december 2014 besloten om de verordening 212, 213 en 213a te actualiseren. Niet alleen op basis van de veranderende externe wet- en regelgeving, maar ook op basis van de in de afgelopen jaren veranderende interne procedures en werkwijzen. De laatste aanpassingen van de verordeningen 212 en 213 dateren uit 2007 en de verordening 213a dateert zelfs uit 2003.

Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet

In artikel 212 van de Gemeentewet is geregeld dat de raad de uitgangspunten voor het financiële beleid en beheer alsmede de inrichting van de financiële organisatie in een verordening bundelt.

In de basis wijkt de financiële verordening niet af van de vigerende verordening uit 2007. De wijzigingen hebben naast een aantal tekstuele aanpassingen, met name betrekking op de invoering van het verplicht opnemen van het EMU-Saldo, de invoering van de Wet Markt en Overheid en de Wet financiering decentrale overheden.

Uit het accountantsverslag van de jaarrekening 2012, 2013, 2014 blijkt dat er geen tekortkomingen zijn geconstateerd van materieel belang binnen de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB). Wij constateren dat het college in de meeste gevallen goed uitvoering geeft aan de bepalingen in de verordening. In de verschillende paragrafen van hoofdstuk 4 zijn we ingegaan op de vraag hoe Simplveld uitvoering geeft aan de verordening 212.

Controle verordening ex artikel 213 Gemeentewet

Met deze verordening heeft de raad de regels vastgelegd voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. In het kader van de controle stelt de raad een controleprotocol vast. Met het controleprotocol geeft de raad de accountant toetsingscriteria voor zijn controle op de rechtmatigheid. Hierin hebben slechts enkele aanpassingen plaatsgevonden ten opzichte van de vigerende versie aangezien er geen relevante wijzigingen in wet- en regelgeving hebben plaats gevonden. Wij hebben de toepassing van de controleverordening niet beoordeeld, maar we zijn nergens opmerkingen tegengekomen dat er problemen zijn met de uitvoering van de controleverordening.

Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid ex artikel 213a Gemeentewet

De verordening ex artikel 213a Gemeentewet is ingevoerd bij de introductie van het dualisme in 2002. In de verordening stelt de raad regels voor onderzoeken van het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentelijke beheer en beleid.

Simplveld heeft in artikel 2 bepaald dat “het college geen zelfstandig onderzoek uitvoert naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van (onderdelen) de organisatie-eenheden. Vervolgens is in artikel 3 Rekenkamercommissie bepaald dat “onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van (onderdelen van) de organisatie-eenheden wordt verricht door de Rekenkamercommissie” Volgens de gemeentewet is het college verplicht de onderzoeken te verrichten en hiervan verslag uit te brengen. De rol van de raad bij deze onderzoeken is een kaderstellende. De verordening die de raad, conform artikel 213a Gemeentewet vaststelt, bevat deze kaders. De raad bepaalt met de regels in deze verordening, waaraan het college op hoofdlijnen moet voldoen, en op welke wijze de raad bij de onderzoeken betrokken wordt en over de onderzoeken wordt geïnformeerd. De raad kan niet bepalen dat het college geen zelfstandig onderzoek uitvoert naar de doelmatigheid en doeltreffendheid. Dit is in strijd met de Gemeentewet. Hier staat immers in dat het college dit onderzoek verricht en dat de raad hierover slechts regels mag stellen.

Simplveld heeft ambtelijk toegelicht dat de intentie van de raad is dat de Rekenkamercommissie de onderzoeken uitvoert maar het college aan de slag gaat met de aanbevelingen.

Aangezien de verordening in strijd is met de Gemeentewet wordt aanbevolen de verordening aan te passen.

Rekenkamercommissie

De Rekenkamercommissie doet op eigen initiatief onderzoek naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gemeentelijk beleid. Ook kunnen de gemeenteraad of inwoners van Simplveld suggesties doen voor onderzoek naar een specifiek onderwerp. De commissie stelt zelf vast wat zij onderzoekt en hoe het onderzoek wordt uitgevoerd. Zij brengt advies uit aan de gemeenteraad zonder een partijpolitiek oordeel.

Sinds 2007 zijn er 8 rapporten aan de gemeenteraad aangeboden en behandeld. In het Verdiepingsonderzoek 2012 zijn 4 onderzoeken vermeld en behandeld daarom volstaan we met de verwijzing naar de paragraaf bedrijfsvoering waarin de 4 meest recente onderzoeken zijn vermeld.

4. Financieel beleid en beheer

Kwaliteit van financieel beheer en beleid is van belang om een reële begroting te kunnen presenteren, en de financiële positie te sturen.

Om te kunnen bepalen, óf de gemeente op belangrijke beleidsterreinen voldoende in control is, en of belangrijke financiële aspecten zijn doorvertaald in begroting, meerjarenraming en vermogenspositie passen wij in ons onderzoek een verdiepingsslag toe.

De resultaten van deze verdiepingsslag, die wij in dit hoofdstuk presenteren, zijn al meegenomen in de beoordeling van de verschillende onderdelen van Hoofdstuk 3, Aandachtsgebieden.

De verdiepingsslag houdt in dat we een analyse maken van onderwerpen, die zijn afgeleid van de verplichte paragrafen. Dat is op zich ook een logische keuze, omdat in de paragrafen de belangrijkste beheersaspecten aan de orde komen. Bovendien komen de paragrafen als verplichte onderdelen van de begroting bij iedere gemeente voor, waardoor de paragrafen een altijd aanwezig vertrekpunt zijn voor ons onderzoek.

Aan deze verplichte onderdelen zijn vaak ook grote financiële belangen gekoppeld. Ze geven (extra) informatie over de gemeentelijke financiële positie op de kortere en langere termijn.

In Wet- en regelgeving zijn belangrijke kaders rondom informatievoorziening vastgelegd, zoals in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Dit besluit heeft als doel de raad met begrotings- en verantwoordingsopzet te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende taak. Daarnaast geeft de raad met verordeningen de uitgangspunten aan voor het financiële beleid en de regels voor financieel beheer en inrichting van de gemeentelijke financiële organisatie. Deze verordeningen moeten waarborgen, dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

Gemeenten gaan in de regel divers om met de kaderstelling en verslaglegging op dit terrein.

Onze bevindingen rondom het financiële beleid en beheer bij Simpelveld zijn te vinden in de volgende paragrafen:

- 4.1 Lokale heffingen;
- 4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- 4.3 Onderhoud kapitaalgoederen;
- 4.4 Financiering;
- 4.5 Bedrijfsvoering;
- 4.6 Verbonden partijen;
- 4.7 Grondbeleid.

4.1. Lokale heffingen

Onderzoek	Begroting	Meerjaren- raming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Lokale heffingen	☺	☺	Goed	Goed	Goed	☺	➔

Conclusie

De kwaliteit van de paragraaf is goed en geeft alle benodigde en verplichte inzichten aan de raad op grond van wet- en regelgeving. Verder biedt de aanwezige informatie een goede basis om sturing te kunnen geven aan de lokale lasten.

Op basis van onze analyse de volgende aanbevelingen

Wij hebben op dit moment geen aanbevelingen.

Waarom onderzoek naar de lokale heffingen?

Lokale heffingen hebben betrekking op heffingen, waarvan de besteding gebonden en ongebonden is. In de verplichte paragraaf moet de gemeente de beleidsvoornemens rondom de lokale heffingen en een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waaronder belastingen opnemen. De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten. Ze zijn daarom integraal onderdeel van gemeentelijk beleid. Een overzicht van (en daarmee meer inzicht in) de lokale heffingen is van belang voor de raad. Een aanduiding van de lokale lastendruk is nodig voor integrale afweging tussen beleid, lasten en baten. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid maakt het beeld van de lokale lasten compleet. Artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten legt de eisen aan deze verplichte paragraaf vast.

Onderzoek en bevindingen

Om te bepalen of de gemeente met de informatie in de paragraaf aan de gestelde eisen voldoet, hebben we gekeken wat de verordening ex art 212 Gemeentewet, de Financiële verordening en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten hierover zeggen.

In de verordening 212 van de gemeente Simpelveld – vastgesteld 18 december 2014 – is in artikel 12 de procedure voor de vaststelling van de hoogte van de belastingen, rechten en heffingen, geregeld. Daarin is bepaald dat het college de raad een voorstel zal doen indien de hoogte van de tarieven voor belastingen, rechten en heffingen wijzigen. De raad zal bij instemming de gewijzigde verordening vaststellen. In lid 2 is vastgelegd dat voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing 100% kostendekkendheid wordt nagestreefd. De compensabele BTW en de kosten van het kwijtscheldingsbeleid worden als last bij de berekening meegenomen.

Simpelveld heeft geen aparte nota lokale heffingen waarin de gemeente haar beleid met betrekking tot gemeentelijke belastingen heeft vastgelegd.

In de paragraaf lokale heffingen van de begroting 2016-2019 wordt inzicht in de uitgangspunten c.q. het beleid o.a. voortvloeiende uit de bezuinigingsvoorstellen “fase 2” ingaande 2014 – geboden zoals:

- afvalstoffenheffing en rioolheffing 100% kostendekkend;
- verdiscontering kwijtscheldingen rioleringen vanaf 2014 in drie jaar spreiden;
- tarieven hondenbelasting met 1,5% indexeren en de tarieven vanaf 2014 in drie jaar stapsgewijs met 10% extra te verhogen;
- de toeristenbelasting per overnachting met € 0,10 te verhogen naar € 1,30.

2016

Voor het belastingjaar 2016 de tarieven OZB zodanig vaststellen dat rekening wordt gehouden met:

- a. de te behalen geïndexeerde opbrengst OZB van de werkelijke opbrengst 2015;
- b. waardeontwikkelingen sinds de waarde peildatum;
- c. de autonome ontwikkelingen. Deze komen bovenop de opbrengst voortvloeiende uit a en b.

Het tarief OZB niet woningen vanaf 2013 in vier jaar stapsgewijs gelijk te trekken met de OZB woningen (voortvloeiende uit de bezuinigingsvoorstellen fase 1).

De tarieven van de overige belastingen en retributies met 1,5% te indexeren.

De gemeente geeft vervolgens meerjarig inzicht in bestedingsgebonden inkomsten, oftewel de ontwikkeling van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Daarna komen de niet bestedingsgebonden inkomsten aan bod zoals de OZB, toeristenbelasting, hondenbelasting, precariobelasting.

Tot slot komen de kwijtscheldingen en de belastingdruk van de gemeenten in de regio Parkstad aan de orde.

Simpelveld heeft het beleid voor de lokale heffingen voor de komende jaren geformuleerd en concreet vertaald in een aanpak. Ook is dit beleid al enkele jaren in de praktijk van toepassing. Daarom scoort de gemeente zowel op strategisch, tactisch en operationeel niveau goed.

4.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Onderzoek	Begroting	Meerjaren-raming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	😊	😐	Goed	Goed	Goed	😐	➔

Conclusie

Simpelveld werkt met een systeem van risicomanagement, waarmee de basis is gelegd om risico's continu te signaleren, analyseren en beheersen. Op minstens twee momenten per jaar, worden de 11 belangrijkste risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing op een rij gezet. De nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2015 bepaalt dat de weerstandscapaciteit minimaal voldoende moet zijn; dat wil zeggen: de ratio weerstandsvermogen dient tussen de 1,0 en 1,4 te liggen.

In de financiële verordening zijn geen bepalingen opgenomen dus daaraan is geen toetsing mogelijk. Simpelveld voldoet met deze nieuwe nota aan het BBV. In de paragraaf wordt het weerstandsvermogen toegelicht en tot slot is de ratio weervermogen berekend. Daarmee voldoet Simpelveld aan de wettelijke eisen voor het weerstandsvermogen. Ook omdat in de paragraaf een duidelijk beeld van de actuele situatie wordt gegeven.

Op basis van onze analyse de volgende aanbeveling

- bereken in de paragraaf de ratio weerstandsvermogen per jaar van de begroting.

Waarom onderzoek naar weerstandsvermogen en risicobeheersing?

Bij weerstandscapaciteit gaat het om middelen en mogelijkheden, waarover de gemeente beschikt of kan beschikken. Er kunnen niet begrote kosten mee worden gedekt. Wanneer we weerstandscapaciteit zien in relatie tot risico's¹ spreken we over weerstandsvermogen. Vanuit beleidsmatig perspectief, is het van belang, een afweging te maken tussen de risico's die de gemeente loopt en de manier om daarmee om te gaan. Of de gemeente zich bijvoorbeeld wil verzekeren en/of de aanwezige weerstandscapaciteit in dat licht moet worden verhoogd of verlaagd.

Het is hierbij van belang te bekijken of de programma's en activiteiten, die de gemeente ontplooit, op het gewenste niveau kunnen blijven gehandhaafd. Ook als er tegenvallers zijn. Daarom is het voor gemeenten van belang jaarlijks te overwegen, of de aanwezige weerstandscapaciteit meerjarig voldoende is met het oog op de gemeentelijke risico's. Kortom: hoe robuust is de begroting en meerjarenraming?

Uit de verplichte paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing moet deze robuustheid in elk geval duidelijk worden. Door aandacht voor het weerstandsvermogen en risicobeheersing kan de gemeente voorkomen, dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.

¹ Alle risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd, óf die niet tot afwaardering van activa hebben geleid. En die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de gemeentelijke financiële positie.

Volgens artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten moeten in de paragraaf weerstandscapaciteit en risico's zijn geïnventariseerd en beleid zijn geformuleerd.

Onderzoek en bevindingen

Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2015

Simpelveld heeft de nota uit 2008 geactualiseerd en op 18 december 2014 is de nieuwe nota door raad vastgesteld. De doelstelling van het actualiseren van de nota is om qua regelgeving up to date te blijven en daarmee ook de (financiële) ontwikkelingen van de gemeente.

Het beleid ten aanzien van het risicomanagement en weerstandsvermogen dient enerzijds om inzicht te verschaffen in de omvang van de weerstandscapaciteit en anderzijds om aan te geven wat de relevante risico's en de eventuele financiële gevolgen van deze risico's zijn. Met de vaststelling van de nota is het beleid vastgelegd dat de gemeente voert om de risico's van materiële betekenis te managen.

In het kader van de verbetering van de (financiële) bedrijfsvoering is bepaald om in de P&C documenten per programma de bijbehorende risico's inzichtelijk te maken. Het uitwerken van de risico's kan vervolgens plaatsvinden in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Voor een effectieve verankering van het risicomanagement in de organisatie is het risicomanagement gekoppeld aan de P&C-cyclus waarin de risico's periodiek geïnventariseerd worden:

- Ten eerste in de programmabegroting, in het bijzonder de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- Ten tweede vindt in de jaarrekening verantwoording plaats van de risico's zoals die in de programmabegroting zijn benoemd.
- Ten derde in de tussentijdse rapportages (Beraps). Hierin worden in principe alleen die risico's gemeld die, ten opzichte van de begroting, nieuw zijn of die significant afwijken.

Naast de reguliere koppeling aan de P&C-documenten kunnen uiteraard grote risico's, die zich snel dreigen te manifesteren, terstond gerapporteerd worden.

In de nota zijn 5 uitgangspunten opgesomd. Dit zijn:

1. elke risico-eigenaar draagt, met behulp van de risicomanagementcoördinator, zorg voor de inventarisatie van de risico's ten behoeve van de begroting en de jaarstukken;
2. alleen de belangrijkste risico's, die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie, worden beschreven en gekwantificeerd in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. structurele risico's dienen structureel in de begroting te worden verwerkt, alleen incidentele risico's zullen worden meegenomen bij het bepalen van het benodigde weerstandscapaciteit;
4. het allround percentage ten aanzien van de gekwantificeerde risico's bedraagt 60%;
5. de ratio weerstandsvermogen moet tenminste tussen de 1,0 en 1,4 liggen. Dat wil zeggen een waarderingscijfer C (voldoende).

In de op 18 december 2014 vastgestelde "financiële verordening gemeente Simpelveld 2015" zijn geen bepalingen opgenomen ten aanzien van Weerstandsvermogen en Risicomanagement.

Paragraaf weerstandsvermogen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat Simpelveld allereerst in op het vastgesteld beleid. Daarna volgt:

- de incidentele en structurele weerstandscapaciteit;
- de risico's;
- beoordeling weerstandsvermogen.

Simpelveld streeft ernaar zo min mogelijk risico te lopen en, mits financieel verantwoord, zoveel mogelijk risico's af te dekken. Dit betekent dat de gemeente een weerstandsvermogen nastreeft dat tenminste "voldoende" is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 met als waarderingscijfer C oftewel "voldoende".

Ook is in de paragraaf duidelijk zichtbaar dat het risicomanagement een onderdeel is geworden van de P&C-cyclus. Daarin wordt aan de hand van een uitgevoerde risicoanalyse ingegaan op de actuele stand van zaken aan de hand van de belangrijkste risico's en daar waar mogelijk zijn deze gekwantificeerd. De omvang van de incidentele financiële risico's die Simpelveld gedurende het begrotingsjaar 2016 bedraagt € 462.800. Van deze berekende risico's houdt de gemeente 60% aan om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen. In dit geval is dat € 277.680. Vervolgens wordt de beschikbare weerstandscapaciteit in beeld gebracht. Simpelveld beschrijft in de paragraaf de incidentele- en de structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit:

- a. de algemene reserve op € 7.735.531;
- b. de vrij aanwendbare reserves (p.m.);
- c. de post onvoorzien (€ 1.000).

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit:

- d. onbenutte belastingcapaciteit € 0;
- e. begrotingsoverschotten p.m.;
- f. bezuinigingsmogelijkheden p.m.

De ratio weerstandsvermogen voor 2016 ligt tussen de 10-40% en is dus goed.

Onderstaand volgt de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

Gemeentelijke belastingen zijn een belangrijk dekkingsmiddel voor gemeenten. Heffingen kunnen daarom ook in beeld komen als tekorten moeten worden gesaneerd. In een situatie dat een gemeente er niet meer in slaagt om zelf de tekorten te saneren, kan zij een beroep doen op art. 12 van de Financiële verhoudingswet. Het tarief art 12 FVW voor 2016 bedraagt 0,1889%.

Wij hebben deze berekening voor Simpelveld gemaakt aan de hand van de tarieven 2016. Het gaat om drie heffingen: de ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De art. 12-norm is dat de afvalstoffenheffing en de rioolheffing 100% kostendekkend zijn. Simpelveld heeft op basis van deze berekening voor 2016 geen onbenutte belastingcapaciteit. Het ozb-tarief bedraagt 0,2011% en is aanzienlijk hoger dan het tarief volgens art. 12 FvW voor 2016. Bovendien zijn de geraamde lasten niet hoger dan de opbrengsten voor wat betreft de rioolheffing en de afvalstoffenheffing

We stellen vast dat Simpelveld het beleid voor het risicomanagement goed in beeld heeft gebracht in de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2015. Daarnaast is de aanpak in de praktijk duidelijk en wordt de nota toegepast in de P & C cyclus. Daardoor scoort Simpelveld zowel op strategisch als op tactische- en operationeel niveau goed.

4.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Onderzoek	Begroting	Meerjaren-raming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Onderhoud kapitaalgoederen	☹	☹	Goed	Goed	Goed	☹	➔

Conclusie

Simpelveld beschikt over actuele beheerplannen voor wegen, groen, riolering, gebouwen en verlichting. Ook is het kwaliteitsniveau vastgesteld en de noodzakelijke budgetten zijn beschikbaar hetzij in de vorm van voorzieningen, hetzij in de exploitatie om het onderhoud kapitaalgoederen te dekken voor de komende jaren.

Het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan zal dit jaar worden geactualiseerd.

De gemeente schrijft niets over achterstallig onderhoud maar voor wegen is dit weggewerkt in 2014. Daarvoor is € 395.000 onttrokken aan de algemene reserve. Ook voor gebouwen en straatverlichting zijn onttrekkingen aan de algemene reserve gedaan voor onderhoud terwijl deze budgetten uit de exploitatie dienen te worden gegenereerd.

Op basis van onze analyse de volgende aanbeveling

- expliciete vermelding of er wel of geen achterstallig onderhoud is, maakt de situatie transparanter.

Waarom onderzoek naar onderhoud kapitaalgoederen?

Raadsleden worden vaak aangesproken op onderhoud kapitaalgoederen. Loszittende stoeptegels, gaten in de wegen, slecht onderhouden gebouwen. Onderhoud is belangrijk, maar niet elk individueel onderdeel hoeft te worden besproken. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen krijgt de raad de mogelijkheid kaders te stellen voor onderhoud van infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken), voorzieningen (groen, verlichting, sportfaciliteiten) en gebouwen.

Daarnaast zijn kapitaalgoederen van belang voor realisatie van gemeentelijke programma's, zoals milieu, onderwijs en verkeer. De meeste kapitaalgoederen vervullen daarbij een belangrijke rol. Een integrale afweging tussen aanwezigheid van kapitaalgoederen, kwaliteitsniveau, onderhoud en visie is van strategisch belang voor de gemeente, en voor de financiële positie.

Een aantal van de taken, waarop kapitaalgoederen betrekking hebben, is verplicht. Zo heeft de gemeente een wettelijke plicht rondom riolering en onderhoud van wegen. Achterstallig onderhoud kan leiden tot risico's en daarbij mogelijke aansprakelijkstelling van de gemeente. Bovendien kan het leiden tot kapitaalvernietiging.

Er is enige keuzevrijheid bij onderhoud kapitaalgoederen. De raad kan kiezen uit kwaliteitsniveaus bij/voor onderhoud. Het is in dat verband aan te bevelen dat de raad zich binnen een periode van vier jaar ten minste één keer buigt over de vraag welke kwaliteitsniveaus passend worden gevonden.

Oftewel: welke kwaliteit wil de raad, wat gaat dat kosten, nu en in de toekomst?

De onderhoudstoestand van kapitaalgoederen en de daaraan gerelateerde kosten beslaan een substantieel deel van de gemeentelijke begroting. Een zo volledig mogelijk overzicht én onderbouwing van deze kosten zijn daarom van groot belang voor een goed inzicht in de financiële positie. Lasten van instandhouding (onderhoud en vervanging) moeten realistisch zijn geraamd, conform beheerplannen. Verschuiven van lasten naar de toekomst is geen echte oplossing van een financieel probleem en moet daarom worden voorkomen. Kwalitatief goede beheerplannen zijn daarom belangrijk.

Onderzoek en bevindingen

Onderhoud kapitaalgoederen is van groot belang voor de leefbaarheid. Ook Simpelveld onderkent in de paragraaf kapitaalgoederen “dat de kwaliteit en de staat van onderhoud hiervan mede bepalend zijn voor het voorzieningenniveau van de gemeente. De kwaliteit en staat van onderhoud van de kapitaalgoederen bepalen de hoogte van de hieraan (jaarlijkse) lasten”. In de paragraaf zijn de beheerplannen vermeld die zijn vastgesteld door de raad. Volgens het BBV art 12, lid 2 moet in de begroting ten aanzien van het onderhoud van ten minste wegen, riolering, water, groen en gebouwen worden aangegeven:

- het actuele beleidskader waaruit onder meer het van toepassing zijnde kwaliteitsniveau duidelijk moet zijn en de financiële gevolgen;
- de vertaling van de financiële consequenties van het door de raad vastgesteld kwaliteitsniveau in de begroting, waarbij ook een eventueel verschil tussen de opgenomen ramingen en de financiële gevolgen van het plan kan worden verklaard.

In de in Financiële verordening Simpelveld 2015 zijn geen aparte bepalingen opgenomen voor de paragraaf kapitaalgoederen.

Onderhoud en bezuinigingen

Wanneer een overheid moet bezuinigen, wordt bijna altijd ook naar onderhoudsbudgetten gekeken. Omdat er veel geld naar onderhoud gaat en omdat bezuinigingen de eerste jaren weinig tot geen zichtbare gevolgen hebben en (dus) weinig reactie oproepen. Maar op de (middel)lange termijn zijn de gevolgen groot en zijn kosten van herstel vaak aanzienlijk.

Bezuinigingen op het jaarlijks onderhoud en groot onderhoud worden door ons alleen positief beoordeeld, indien aannemelijk wordt gemaakt dat het verlagen van het kwaliteitsniveau van het onderhoud van de kapitaalgoederen niet zal leiden tot achterstallig onderhoud of juridische claims. Daarnaast zal een actualisatie van het beheerplan op basis van de door de raad vastgesteld verlaging van het kwaliteitsniveau noodzakelijk zijn.

Verder is van belang bij de beoordeling of er voldaan wordt c.q. aandacht wordt geschonken aan de volgende aspecten:

- Achterstallig onderhoud.

Als er (door bezuinigingen) sprake is van achterstallig onderhoud dient dit vermeld te worden in deze paragraaf. Ook dienen de maatregelen, die getroffen worden om de achterstanden in te halen, benoemd te worden.

- Voorzieningen.

Bezuiniging is ook mogelijk door de (jaarlijkse) dotatie aan onderhoudsvoorzieningen te verlagen.

In het geval een substantiële vermindering van de omvang van de onderhoudsvoorzieningen voor kapitaalgoederen het gevolg is van bijgestelde beheerplannen is dit verklaarbaar en acceptabel. Strookt de omvang van de voorzieningen of toevoegingen aan de voorziening niet met de op basis van het beheerplan benodigde budgetten dan merken wij dit aan als een onvolledige of niet realistische raming.

Simpelveld heeft sinds 2015 een paragraaf taakstellingen, daarin wordt ook de stand van zaken van de voorgenomen bezuinigingen op kapitaalgoederen in beeld gebracht. Bij het vaststellen van de begroting 2016 was de bezuiniging op het stroomverbruik en onderhoud openbare verlichting nog niet gerealiseerd is. Inmiddels is dat wel het geval.

Beheerplannen

Tabel 4.3.1. Aanwezigheid beheerplannen

Beheerplannen begroting	Vastgesteld door raad	Voorziene nieuwe vaststelling	Financiële vertaling begroting	Achterstallig Onderhoud
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan	2009	2016	ja	nee
Basisrioleringsplan	2012	2017	ja	nee
Beleidsplan wegen	2013	2017	ja	nee
Beleidsplan openbare verlichting	2015	2019	ja	ja
Groenstructuur- en beheerplan	2015	2019	ja	nee
Beheerplan onderhoud gebouwen	2015	2019	ja	nee

Riolering

Het in november 2009 vastgestelde Verbreed Rioleringsplan Plan 2010-2015 is nog steeds van toepassing en daarmee ook de opgelegde doelstellingen. Dit jaar is een actualisatie gepland. In 2012 is wel het basisrioleringsplan geactualiseerd. In 2014 is het riooldekkingsplan herberekend naar de actuele stand van zaken. Simpelveld geeft inzicht in de investeringen op basis van het rioleringsplan. Voor een meerjarig overzicht van de lasten van de riolering, waterbeheer en tariefontwikkeling verwijst de gemeente naar de paragraaf lokale heffingen waar deze zijn weergegeven.

Wegenonderhoudsplan

De raad heeft in december 2013 het beheerplan Wegen 2013 en het Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan (GVVP) vastgesteld. Het plan voor de wegverhardingen voor de periode 2014-2018 is opgesteld door de Grontmij en het GVVP door Haskoning. In het raadsvoorstel wordt een relatie gelegd met een viertal speerpunten van de Strategische Visie 2013-2023. De raad heeft tevens inzicht gekregen in de kwaliteit van de onderhoudstoestand in Simpelveld in 2006, 2008 en 2012 in vergelijking met het gemiddelde in Nederland en onderverdeeld in D, C, B, A en A*. De kwaliteit van de asfaltverhardingen en elementenverhardingen in Simpelveld is sinds 2006 afgenomen c.q. in de loop der jaren achteruitgegaan voor wat betreft de elementenverharding.

Er is ook achterstallig onderhoud geconstateerd waarvan de kosten € 395.900 hebben bedragen. Dit bedrag is ten laste van de algemene reserve gestort in de voorziening wegen in 2014 volgens de jaarrekening 2014. Uit ons onderzoek blijkt dat Simpelveld het besluit van december 2013 goed vertaald heeft in de begroting 2016. Ook krijgt de raad jaarlijks inzicht in het onderhoudsprogramma groot onderhoud wegen.

Openbare verlichting

In februari 2015 heeft de raad het beleidsplan Openbare verlichting vastgesteld dat het uit 2004 daterende beleidsplan vervangt. In het raadsvoorstel wordt ingegaan op de ontwikkelingen sinds 2004 zoals:

- het aantal lichtmasten en armaturen is toegenomen;
- de energievervlindende armaturen zijn vrijwel allemaal vervangen;
- het energieverbruik is hierdoor gedaald met 24.093 kWh (-5,4%);
- ten gevolge van lager beschikbare budgetten is het achterstallig onderhoud toegenomen;
- voor de komende planperiode is het benodigde budget nagenoeg verdubbeld.

Groen

In 2014 is de volledige groenstructuur in beeld gebracht met als doelstelling het geven van een actueel totaalbeeld van de groenstructuur voor het binnen- en buitengebied van de gemeente Simpelveld. Aan de hand van het geactualiseerde groenstructuurplan is een vertaalslag gemaakt naar het groenbeheerplan. In dit laatstgenoemde plan is aan de hand van een “beeldomschrijving per kwaliteitsniveau” aangegeven hoe de niveaus A tot en met D er uit zien. Vervolgens zijn, op basis van bovengenoemde niveaus, twee beheerregimes doorgerekend. Van variant 1 en 2 worden de kosten op jaarbasis respectievelijk geraamd op € 344.000 en € 288.000. Deze varianten bleken echter financieel niet haalbaar. Daarom is ervoor gekozen het huidige kwaliteitsniveau te handhaven. Ingaande het begrotingsjaar 2016 is jaarlijks € 231.770 opgenomen voor onderhoud groen. Dat betekent dat het onderhoudsniveau in de centrumgebieden en parels op B, in de woonwijken op (B+C) en onderhoudsniveau D voor de overige gebieden, is vastgesteld.

Gebouwen

Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen gebeurt aan de hand van het meerjaren-onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2014-2023 (hierna MJOP) dat in mei 2015 is vastgesteld door de raad. In de afgelopen 10 jaar hebben een aantal relevante wijzigingen in het gemeentelijke gebouwen bestand plaatsgevonden. In het voorliggende onderhoudsplan zijn een aantal “nieuwe” gebouwen opgenomen. Doordat deze gebouwen door nieuwbouw c.q. renovatie een goede staat van onderhoud hebben, is in de periode 2005-2013 voor deze gebouwen jaarlijks een beperkt bedrag gebruikt vanuit het budget groot onderhoud gebouwen. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening groot onderhoud gebouwen bedroeg € 120.300. In januari 2010 heeft de Raad in het kader van de “taakstelling economische recessie” besloten om de jaarlijkse dotatie met € 50.000 te verlagen. De huidige jaarlijkse dotatie aan de voorziening groot onderhoud gebouwen bedraagt € 70.300.

Volgens het MJOP 2005-2014 is het gemiddelde benodigde budget jaarlijks € 163.000. Uit de actualisering van het MJOP blijkt dat de onderhoudskosten t/m 2023 op basis van het onderhoudsplan op € 1.948.354 worden geraamd. Dat betekent een tekort in de voorziening in de periode 2014-2023. Daarom is bij het vaststellen van het MJOP 2014-2023 besloten twee extra dotaties te doen aan de voorziening onderhoud gebouwen van € 870.000 + € 100.000 onderhoud inventaris. Daardoor blijft de jaarlijkse dotatie aan de voorziening € 70.300.

In de begrotingsbrief 2015 is reeds aandacht besteed aan het feit dat Simpelveld met de aanwending van de algemene reserve incidentele middelen heeft ingezet om het onderhoud gebouwen te bekostigen,

terwijl deze middelen feitelijk uit de exploitatie dienen te worden gegenereerd. Dit geldt ook voor de € 80.000 voor vervangingsinvesteringen in de straatverlichting.

Beoordeling

De beheerplannen zijn actueel, de kwaliteitsniveaus vastgesteld en beschreven in de paragraaf. Ook wordt verwezen naar de bepalingen die opgenomen zijn in de strategische visie 2013-2023 ten aanzien van het onderhoud van de wegen en groen in relatie tot de ligging in het Heuvelland.

De budgetten zijn beschikbaar maar aangevuld met incidentele middelen zoals de voorziening gebouwen en vervangingsinvesteringen. De gemeente schrijft niets over achterstallig onderhoud in de paragraaf maar uit ons onderzoek blijkt dat bij de straatverlichting op termijn een achterstand ontstaat bij de vervangingsinvesteringen.

Als we kijken naar de eisen waaraan de paragraaf moet voldoen volgens het BBV en de verordening 212 en hoe de gemeente invulling geeft aan deze eisen kunnen we het volgende concluderen:

- de stuurinformatie op strategisch niveau goed is omdat de plannen actueel zijn en vertaald zijn in de paragraaf;
- de stuurinformatie op tactisch niveau goed is;
- de stuurinformatie op operationeel niveau goed is omdat in de paragraaf cijfermatige informatie over de kosten van het onderhoud is opgenomen.

4.4. Financiering

Onderzoek	Begroting	Meerjaren- raming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Financiering	☺	☺	Goed	Goed	Voldoende	☺	➔

Conclusie

De treasury paragraaf en het statuut van Simpelveld gaan niet in op het schatkistbankieren en de Wet Hof en voldoen daarom niet aan de meest recente wet- en regelgeving. Simpelveld gaat in de paragraaf wel in op het treasurybeleid, kasgeldlimiet, de renterisiconormen en de leningenportefeuille.

Maar de gemeente heeft geen inzicht geboden in de meerjarige ontwikkelingen ten aanzien van de financieringsfunctie omdat de gemeente deze ieder jaar beziet op basis van het nieuwe beleid.

Op basis van onze analyse de volgende aanbevelingen

- geef in de paragraaf inzicht in de meerjarige ontwikkelingen;
- actualiseer het treasurystatuut aan de recente wet- en regelgeving.

Waarom onderzoek naar financiering?

Bij financiering gaat het om de vraag hoe de gemeente zo adequaat mogelijk omgaat met de financieringsbehoefte en hoe daarin zo goed mogelijk kan worden voorzien. Hiervoor gelden niet alleen wettelijke kaders en regels, zoals vastgelegd in onder andere de wet Financiering Decentrale Overheden en Regeling Uitzettingen Derivaten Decentrale Overheden, maar ook interne richtlijnen zoals vastgelegd in een Treasurystatuut.

Oftewel: hoe staat het met de gemeentelijke financieringsportefeuille? Deze moet adequaat worden beheerd om (ermee verbonden) kosten en risico's te beperken.

Onderzoek en bevindingen

Op basis van art.13 van het BBV dient in de paragraaf in ieder geval aandacht geschonken te worden aan de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille. In de verordening 212 is ten aanzien van de financieringsfunctie in artikel 13 bepaald dat "de uitvoering van de financieringsfunctie geschiedt conform de geldende wet- en regelgeving en het vigerende "Treasurystatuut". De verordening sluit aan op het BBV. De kredietcrisis is de aanleiding geweest om de Wet Fido te evalueren. Op basis van deze wet is een treasurystatuut en paragraaf financiering in de begroting en de jaarrekening een vereiste.

De gemeente geeft in de paragraaf aan dat het beleid ten aanzien van de treasuryfunctie is vastgelegd in het treasurystatuut. Op 28 maart 2013 is nieuw treasurystatuut door de raad vastgesteld; ter vervanging van het treasurystatuut uit 2001. De belangrijkste aanpassing in het vernieuwde statuut is dat uitzettingen op het gebied van treasury slechts plaatsvinden bij financiële ondernemingen met ten minste een AA-minus rating voor looptijden tot en met 3 maanden.

Het verplicht schatkistbankieren – dat vanaf 2013 landelijke verplicht is gesteld – komt in het treasurywettelijk 2013 niet aan de orde. Simpelveld kan daar wel mee te maken krijgen omdat slechts een liquiditeitsaldo ter grootte van 0,75% van het begrotingstotaal hiervan is vrijgesteld. Mocht Simpelveld in een keer een bedrag van een paar miljoen op de bank krijgen dan komt dit bedrag wel in aanmerking voor schatkistbankieren en de Wet Hof. In de paragraaf wordt niet ingegaan op de landelijke ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren en de Wet Hof. Simpelveld verwacht de komende jaren als gevolg van de onderhanden werken niet te beschikken over overtollige middelen. De belegging in APG Investments oftewel de belegging van de verkoop van Essent aandelen verloopt op 31 oktober 2016. De vrijkomende middelen worden mogelijk ingezet voor investeringen; waarvan € 2 miljoen in een collectief zonnepanelen project. Simpelveld actualiseert de liquiditeitsplanning periodiek.

In tabel 4.4.1 is weergegeven in hoeverre de activa van de gemeente gefinancierd zijn met eigen financieringsmiddelen en met vreemd vermogen. In de tabel is de situatie weergegeven voor de rekening 2012, 2013, 2014 en 2015.

Tabel 4.4.1 Verhouding activa gefinancierd met eigen financieringsmiddelen en vreemd vermogen

	Rekening 2012	Rekening 2013	Rekening 2014	Rekening 2015
Vast activa	24.807.968	23.759.248	20.523.915	20.676.122
Eigen vermogen	17.575.991	18.281.402	15.920.999	* 14.750.999
<i>Vreemd vermogen</i>				
Geldleningen	15.772.854	13.988.243	12.261.864	10.583.552
Voorzieningen	2.978.248	1.766.251	1.485.120	2.190.995
Totaal financieringsmiddelen	36.327.093	34.035.896	29.667.983	27.525.546
Financieringsoverschot	11.519.125	10.276.648	9.144.068	7.449.424

*exclusief rekeningsaldo 2015 van € 688.712

Uit bovenstaande blijkt dat de financiering van de vaste activa met eigen vermogen (inclusief voorzieningen) is toegenomen van 83% in 2012 naar 85% naar 2014. In 2015 is deze verhouding gedaald is naar 82%. Ook Simpelveld besteedt hieraan aandacht in de paragraaf 1.5 “Financiële status en weerbaarheid”. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde van 50% - dat landelijk als acceptabel wordt beschouwd aan vreemd vermogen voor de materiële vaste activa - scoort Simpelveld met 18% in 2015 zeer goed. Het financieringsoverschot neemt echter af t.o.v. 2012. Omdat de activa beperkt met vreemd vermogen zijn gefinancierd, is Simpelveld beperkt gevoelig voor renteontwikkelingen op met name de kapitaalmarkt. Dit komt ook tot uitdrukking in de paragraaf

EMU-saldo

Sinds 2005 bestaat ook de verplichting om in of bij de begroting informatie over het EMU-saldo van de gemeente op te nemen. Het nationale EMU-saldo is het gezamenlijk begrotingstekort dan wel overschot op kasbasis van de collectieve sector. Simpelveld voldoet aan deze verplichting maar voor 2016 heeft het Ministerie van Financiën besloten geen referentiewaarden per gemeente vast te stellen. In 2016 zal vervolgens een evaluatie plaatsvinden of de daling naar 0,3% bbp EMU-tekortruimte in 2017 wel realistisch is. Om toch een vergelijk te kunnen maken tussen het berekende EMU-saldo en een referentiewaarde heeft Simpelveld de waarde van 2015 gehanteerd. Het EMU-saldo 2016 overschrijdt deze referentiewaarde met € 281.000. Deze bedrag voor Simpelveld voor 2015 € 941.000.

Volgens de wet Hof, die op 1 januari 2014 van kracht is geworden, is een gemeente niet verplicht haar EMU saldo onder de referentiewaarde te houden. Wel geldt voor alle medeoverheden gezamenlijk, gemeenten, provincies en waterschappen, een norm, waaraan getoetst wordt. Op basis van afspraken met het Rijk van begin 2013 kan het gezamenlijk EMU-tekort van de medeoverheden tot en met 2015 0,5% van het BBP bedragen. Daarna wordt bezien of de tekortnorm lager wordt gesteld. Op basis van de wet Hof kunnen er sancties door het Rijk worden opgelegd als de medeoverheden hun gezamenlijke norm overschrijden. Afhankelijk van de situatie kunnen de sancties alle medeoverheden raken of individuele gemeenten, provincies of waterschappen. De afspraken met het Rijk van begin 2013 houden ook in dat deze sancties niet tijdens de huidige kabinetsperiode zullen worden toegepast. Op dit moment is er dus weinig tot geen dreiging van een sanctie voor Simpelveld met betrekking tot het EMU-tekort. Op termijn zou dat echter kunnen veranderen. Een collectieve sanctie kan de gemeente voorkomen door haar EMU-tekort niet (te veel) boven de voor Simpelveld geldende norm te laten uitkomen. Overigens leidt een dergelijke strakke naleving van de eigen EMU-norm, de zogenaamde referentiewaarde, tot problemen op het moment dat de gemeente een groter investeringsproject wil uitvoeren. Het EMU-saldo zal dan bijna altijd (fors) boven de referentie waarde uitkomen. Daarom is de referentiewaarde ook geen absolute norm voor het gemeentelijk EMU-saldo en zijn overschrijdingen mogelijk, bijvoorbeeld als de gemeente een groot investeringsproject uitvoert. Er is hiervoor dus bewust ruimte geboden, maar tegelijkertijd biedt de wet Hof geen garantie dat er in een dergelijke situatie geen individuele sanctie kan volgen. De tijd zal moeten leren hoe het Rijk de wet Hof toepast en welke gevolgen dit voor de gemeente heeft. De ontwikkeling van het landelijke EMU-saldo zal daarbij van grote invloed zijn.

4.5. Bedrijfsvoering

Onderzoek	Begroting	Meerjaren-raming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Bedrijfsvoering	😊	😊	Goed	Goed	Goed	😊	➔

Conclusie

Simpelveld voldoet volledig aan de eisen die het BBV voor de paragraaf bedrijfsvoering stelt. In de strategische visie gemeente Simpelveld 2013-2023 “de stip op de horizon” is de dienstverlening aan de burger tot core business van gemeenten benoemd.

In het coalitieakkoord 2014-2018 “Samen verder werken, Aan Samenwerken” wordt verwezen naar de strategische visie 2013-2023 onder het punt Burgerparticipatie en gemeentelijke dienstverlening.

In de paragraaf bedrijfsvoering wordt geen aandacht besteed aan onderzoeken op basis van de verordening 213a.

Op basis van onze analyse de volgende aanbeveling

- neem in de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting en jaarrekening de voortgang van de onderzoeken op.

Waarom onderzoek naar bedrijfsvoering?

Bedrijfsvoering is van belang voor het slagen van de gemeentelijke programma's.

In de paragraaf moet de gemeente volgens artikel 14 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten ten minste de stand van zaken en de beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering aangeven.

Bedrijfsvoering bestaat traditioneel uit de onderdelen personeel, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer (waaronder de administratieve organisatie en de interne controle) en huisvesting.

Onderzoek en bevindingen

Volgens het BBV dient in de paragraaf bedrijfsvoering ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering te worden geboden. In de verordening 212 zijn in de artikelen 14, 15 en 16 de bepalingen opgenomen ten aanzien van de administratie en de financiële organisatie. In artikel 15 is een opsomming opgenomen op welke terreinen van de financiële organisatie het college beleid en interne regels moet stellen. In artikel 16 is geregeld dat het college zorg draagt voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en bijbehorende processen en de rechtmatigheid van de beheershandelingen.

In de paragraaf wordt in de inleiding gesteld dat Simpelveld zich wil ontwikkelen tot een goede professionele dienstverlener. De doelstelling van de organisatie en de visie met betrekking tot

vraaggericht dienstverlening zijn van grote invloed op de bedrijfsvoering en dus op de inrichting van de organisatie. De organisatieontwikkeling heeft de laatste jaren het accent gelegd op het verbeteren van die dienstverlening aan de Sijpeveldse burger en daarop is het beleid afgestemd. Verder is uitgewerkt wat gerealiseerd is van de aangekondigde verbeterlagen in de begroting 2015. Tevens worden de wijzigingen c.q. verbeteringen t.o.v. van voorgaande jaren vermeld.

Ook gaat de gemeente dieper in op de onderdelen die tot de bedrijfsvoering behoren zoals personeel en organisatie, financiën en control, informatiemanagement, communicatie, dienstverlening en tot slot de kosten van de bedrijfsvoering. Daarnaast komt het belang van het tijdig actualiseren van nota's en verordeningen aan bod. Normaliter dient actualisatie één keer in de vier jaar plaats te vinden. In een schema is aangegeven welke nota's en verordening 212, 213 en 213a door de raad in welk jaar zijn vastgesteld en wanneer actualisatie is voorzien. In 2015 is er gewerkt aan een beleidsplan informatiemanagement 2016-2020 dat dit jaar aan de raad zal worden aangeboden.

In de strategische visie gemeente Sijpeveld 2013-2023 "de stip op de horizon" is de dienstverlening aan de burger tot core business van gemeenten benoemd. Doordat gemeenten tegenwoordig meer gezien worden als "eerste overheid, dicht bij de burger", wat gepaard gaat met overheveling van taken en regelgeving, wordt de dienstverlening naar de burger breder en sneller.

In het coalitieakkoord 2014-2018 "Samen verder werken, Aan Samenwerken" wordt verwezen naar de strategische visie 2013-2023 onder het punt Burgerparticipatie en gemeentelijke dienstverlening. Daarin is te lezen dat de doelstelling is om de burgerparticipatie zoveel mogelijk te stimuleren door naast onze burgers ook verenigingen en belangenorganisaties advies te vragen bij relevante ontwikkelingen. De gemeente dient haar inwoners actief en tijdig te informeren.

Het collegeprogramma 2014-2018 is op 6 augustus 2014 aan de raad aangeboden waarin de uitgangspunten van het programma van het college van Burgemeester en Wethouders zijn vastgelegd. Daarnaast is het een operationele vertaling van het coalitieakkoord 2014-2018.

Sijpeveld heeft een Rekenkamercommissie. Deze commissie voert onderzoeken uit naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van (onderdelen van) de organisatie. Een en ander is geregeld in de op 18 december 2014 vastgestelde verordening 213a. In de begroting 2016 is in de paragraaf bedrijfsvoering hierover niets vermeld, maar op de site van de gemeente zijn de navolgende onderzoeken vermeld:

- in 2012 aanbesteding en mandatering 1 en 2;
- in 2013 ziekteverzuim onder gemeenteamttenaren;
- in 2014 het centrumplan in Sijpeveld;
- in 2015 het effect van zeven rapporten van de rekenkamercommissie van Sijpeveld.

Verder is niet meer de verplichting opgenomen in de nieuwe verordening dat het college een onderzoeksplan opstelt. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt geen aandacht besteed aan onderzoeken op basis van de verordening 213a.

Beoordeling

Op basis van het bovenstaande beoordelen we de strategische, tactische en operationele stuurinformatie als goed.

4.6. Verbonden partijen

Onderzoek	Begroting	Meerjaren- raming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Verbonden partijen	😊	😐	Goed	Goed	Goed	😐	➔

Conclusie

Simpelveld heeft geen aparte nota verbonden partijen. Ten aanzien van het beleid is vermeld dat, dat er geen algemeen beleid is vastgesteld ten aanzien van de verbonden partijen. De besluitvorming heeft tot op heden per geval plaatsgevonden, waarbij het aangaan van de relatie met een partij wordt getoetst op de doelmatigheid en het openbaar belang ervan. In het duale stelsel is het aan het college om te beslissen over het aangaan van een dergelijke relatie. Simpelveld voldoet aan de bepalingen van het BBV.

Op basis van onze analyse de volgende aanbeveling

- neem in de paragraaf waar mogelijk per verbonden partij ook meerjarige (financiële) informatie op.

Waarom onderzoek naar verbonden partijen?

Verbonden partijen dragen bij aan uitvoering van gemeentelijk beleid. Ze zijn daarom van belang bij het uitvoeren van programma's. Vanuit financieel perspectief is met name van belang:

- het financiële belang² van de gemeente in de verbonden partij;
- te verwachten resultaten van de verbonden partij;
- inzicht in de samenhangende risico's en in de weerstandspositie van de verbonden partij.

Praktijkvoorbeelden hebben laten zien dat er grote risico's kunnen vastzitten aan verbonden partijen, zoals sociale werkvoorzieningschappen.

Onderzoek en bevindingen

Verbonden partijen worden steeds belangrijker. Dat is zichtbaar geworden bij de voorbereiding van de drie decentralisaties. Het Rijk is ervan uitgegaan dat gemeenten voor een deel van de nieuwe taken nauwe samenwerking met in ieder geval andere gemeenten en instellingen op de gebieden van de drie decentralisaties zouden moeten organiseren. Dat zou tot nieuwe verbonden partijen kunnen leiden. Als we over verbonden partijen praten, komt ook de grootte van de gemeente aan de orde. Simpelveld is als gemeente verantwoordelijk voor alle publieke taken. Voor bijna elke gemeente is het onmogelijk om voor alle taken voldoende kennis en capaciteit in huis te hebben. Hoe kleiner de gemeente hoe meer dat gaat klemmen. Samenwerking is dan ook een logisch antwoord op de toenemende vraag naar kennis en capaciteit door meer en ingewikkelde taken. Daarmee neemt het belang van verbonden partijen voor alle

² Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

gemeenten toe, maar geldt dat in versterkte mate voor kleine gemeenten. We zien het toenemend belang van verbonden partijen ook weerspiegeld in de regels daarvoor. Op zich zijn er niet veel regels voor/over verbonden partijen, maar de regels over de informatievoorziening van de raad zijn wel aangepast,

Artikel 15 van het BBV, dat over de paragraaf Verbonden partijen handelt, is uitgebreid met de bepaling dat er in de paragraaf ook een lijst van verbonden partijen moet komen. De bepaling houdt in dat er per verbonden partij informatie wordt gegeven over de verbonden partij zelf en waarom de gemeente de relatie met de verbonden partij is aangegaan en over het financiële belang of risico dat de gemeente heeft met de verbonden partij. Deze zware informatievraag weerspiegelt het toegenomen belang van verbonden partijen en de risico's die daarmee samenhangen. Naast deze lijst van verbonden partijen vraagt artikel 15 van oudsher om de visie van de gemeente op verbonden partijen in relatie met de eigen doelen en om de beleidsvoornemens met de verbonden partijen.

In de financiële verordening 2014 zijn geen bepalingen opgenomen ten aanzien van verbonden partijen.

In de Strategische Visie 2013-2023 krijgt het aspect "Samenwerking" uitvoerig aandacht en worden de diverse aspecten van samenwerking uiteengezet en de betekenis voor Simpelveld. In het coalitieakkoord 2014-2018 is bepaald dat "de coalitie streeft ernaar om zolang mogelijk als zelfstandige gemeente voort te bestaan. En daar waar mogelijk collectieve voordelen te behalen zijn door schaalvergroting, deze taken gezamenlijk aan te pakken. Als voorbeeld van succesvolle samenwerkingsvormen noemen we de RD4, Kompas, BsGW, RUD, Jeugdzorg, Veiligheidshuis en in de toekomst IBA (Internationale Bau-Ausstellung). Ook met andere gemeenten dient samenwerking plaats te vinden als dit voordeel oplevert. De samenwerking van de plattelandsgemeenten Voerendaal, Onderbanken, Nuth, Simpelveld en Schinnen – genaamd VONSS die met name gericht was op de decentralisaties van overheidsdiensten naar gemeenten vindt geen doorgang. Dit vanwege de herindeling van Onderbanken en Schinnen. Simpelveld, Voerendaal en Nuth zijn daardoor genoodzaakt om op zoek te gaan naar een andere samenwerkingsvorm.

De paragraaf Verbonden partijen in de begroting 2016 is veruit de grootste paragraaf, maar is hier toch met weinig tekst samen te vatten. De paragraaf gaat allereerst in op het de begrippen bestuurlijk, beleidsmatig en financieel belang en beschrijft vervolgens waaruit de financiële en bestuurlijke relatie bij de verschillen soorten rechtspersonen van de gemeente Simpelveld bestaat.

In twee diagrammen is een verdeling naar rechtspersonen en het openbaar belang aangegeven. Ten aanzien van het beleid is vermeld dat er geen algemeen beleid is vastgesteld ten aanzien van de verbonden partijen. De besluitvorming heeft tot op heden per geval plaatsgevonden, waarbij het aangaan van de relatie met een partij wordt getoetst op de doelmatigheid ervan. In het duale stelsel is het aan het college om te beslissen over het aangaan van een dergelijke relatie. Verder is in de paragraaf het toezicht van Simpelveld op de verbonden partij uiteengezet. Tot slot wordt ingegaan op de bepalingen van het BBV en dat sinds kort ten aanzien van de verbonden partijen o.a. vermeld moet worden de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar en het verwachte resultaat. Simpelveld geeft aan dat de verslaglegging van de verbonden partijen nog niet dusdanig is ingericht dat de gevraagde cijfers kunnen worden aangeleverd. Simpelveld heeft dan ook geen meerjarige cijfers opgenomen.

In de paragraaf is de verplichte informatie volgens artikel BBV opgenomen.

We beoordelen de paragraaf positief. Er is veel informatie te vinden over de verbonden partijen van de gemeente. De stuurinformatie op strategische niveau, tactisch en operationeel niveau beoordelen we als goed.

4.7. Grondbeleid

Onderzoek	Begroting	Meerjaren- raming	Strategisch	Tactisch	Operationeel	Algemeen oordeel	Ontwikkeling
Grondbeleid	😊	😊	Goed	Goed	Goed	😊	➔

Conclusie

De Nota Grondbeleid 2011 is nog steeds van kracht. Sijpelveld heeft geen grondbedrijf; het beleid is in beginsel passief. Omdat de gemeente een passieve grondpolitiek voert met (soms een faciliterende rol) heeft ze een paragraaf grondbeleid opgenomen, waarin wordt ingegaan op deze passieve rol. Hiermee voldoet de gemeente aan de ex- en interne wet- en regelgeving.

Op basis van onze analyse de volgende aanbevelingen

Wij hebben op dit moment geen aanbevelingen.

Waarom onderzoek naar grondbeleid?

Grondexploitatie is het proces waarbij grond wordt aangekocht, bouwrijp wordt gemaakt en rioleringen en wegen worden aangelegd om vervolgens grond te verkopen voor de bouw van woningen en/of bedrijven.

Grondbeleid is voor de raad van belang vanwege de relatie met de programmadoelstellingen.

Via grondbeleid kan een gemeente nadere invulling geven aan het uitvoeren van programma's.

Denk aan: groen, water, wonen, werken en recreëren. Verder is grondbeleid van belang vanwege de financiële betekenis en de risico's. Grondbeleid kan leiden tot extra lasten, maar ook tot extra baten.

Deze kunnen een significante invloed hebben op de gemeentelijke financiële positie.

Onderzoek en bevindingen

De "Nota Grondbeleid 2011" is nog steeds van kracht voor wat betreft het beleid. Sijpelveld heeft geen grondbedrijf en het beleid is in beginsel passief. Dat betekent dat in principe zelf geen gronden worden gekocht, niet bouwrijp worden gemaakt en dat evenmin bouwrijpe grond wordt verkocht. Wel verleent de gemeente medewerking aan verzoeken van particulieren, maar vooral van projectontwikkelaars om gronden bouwrijp te maken en als bouwrijpe grond te verkopen. Sijpelveld staat slechts "aan de lat" voor bijdragen en realisatie van nutsvoorzieningen. In beginsel hoeft de gemeente dus niet in gronden en infrastructuur te investeren en loopt ze dus geen (rente)risico's.

In de paragraaf wordt verslag gedaan van twee nog lopende projecten door twee verschillende ontwikkelaars: Groeneboord en Brede school Sijpelveld.

In de strategische visie gemeente Sijpelveld 2013-2023 gaat de gemeente in op de veranderende demografie. De kernen Sijpelveld en Bocholtz zijn sterk aan ontgroening en vergrijzing onderhevig wat vraagt om veranderende woonvoorzieningen. Een van de speerpunten is "blijven wonen"; deze zullen worden uitgewerkt aan de hand van een afwegingskader. De visie van het aspect wonen in de gemeente

Simpelveld komt uitvoerig aan de orde en ook in regionaal verband zowel de huursector als de particuliere sector.

Ook in het coalitieakkoord 2014-2018 gaat de gemeente in op de veranderende demografische omstandigheden waardoor de vraag naar levensloop bestendige woningen fors zal toenemen. In de paragraaf Wonen & Basisvoorzieningen komen alle aspecten aan de orde. In 2016 wordt gewerkt aan de Regionale woonvisie en een lokale woonvisie/woonplan. Tevens wordt naar verwachting begin 2016 de "Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg" vastgesteld.

In het BBV (waarin een dergelijke paragraaf immers wordt voorgeschreven) staan een aantal eisen waaraan een gemeente moet voldoen. Deze eisen zijn dat de gemeente een visie moet hebben op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's, op welke wijze de gemeente het grondbeleid uitvoert, een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie, een onderbouwing van de geraamde winstneming en de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves in relatie tot de risico's.

De paragraaf voldoet aan het BBV. In de financiële verordening zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot het grondbeleid. Zoals al aangegeven voert Simpelveld een passief grondbeleid.

5. Het onderzoek

5.1. Inleiding

Het financieel verdiepingsonderzoek

Dit is het rapport van het financiële verdiepingsonderzoek van de gemeente Simpelveld. De Provincie Limburg voert bij elke gemeente één keer in de vier jaar zo'n financieel verdiepingsonderzoek uit. Dit is een belangrijk onderdeel van de wijze waarop het financieel toezicht bij de Provincie Limburg sinds 2005 wordt uitgevoerd.

Doel van het financieel verdiepingsonderzoek is, een meerjarige uitspraak te doen over de vorm van financieel toezicht. Op basis van dit onderzoek nemen Gedeputeerde Staten een besluit over de toezichtvorm, die in principe voor vier jaar geldt.

Het onderzoek in Simpelveld

Het financieel verdiepingsonderzoek hebben wij bij Simpelveld uitgevoerd in de periode januari-mei op basis van de begroting 2016.

Wij danken de gemeente voor de samenwerking en bereidheid steeds op korte termijn antwoord te geven op onze vragen om informatie en toelichting. In verschillende ambtelijke en bestuurlijke overleggen hebben wij afstemming van en overeenstemming over cijfers, gegevens en feiten gezocht én gevonden.

Meerjarige uitspraak

Het doen van een uitspraak over de toezichtvorm voor vier jaar is gebaseerd op een bepaling opgenomen in het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader "Kwestie van evenwicht". Elke financieel toezichthouder heeft de mogelijkheid om het toezicht op deze manier uit te voeren.

Uitspraak rondom toezicht

Wij gebruiken het financiële verdiepingsonderzoek om een uitspraak te doen over de toezichtvorm voor vier jaar.

Zo'n uitspraak voor vier jaar repressief toezicht is natuurlijk goed mogelijk als uit het onderzoek blijkt dat de financiële positie en functie in orde zijn. De gemeente krijgt in het financiële verdiepingsonderzoek **groen** licht. Alleen bij extreme in- of externe schokken, waardoor de gemeente volledig uit de financiële koers raakt, komt de Provincie in die periode van vier jaar terug op haar uitspraak.

Als het financiële verdiepingsonderzoek voor vier jaar structurele tekorten laat zien dan is een uitspraak voor vier jaar repressief toezicht natuurlijk uitgesloten. De gemeente krijgt tot het volgende verdiepingsonderzoek elk jaar op basis van haar begroting en meerjarenraming een besluit over de toezichtvorm voor de begroting. De gemeente krijgt in het financiële verdiepingsonderzoek **rood** licht.

Net als een verkeerslicht heeft het financiële verdiepingsonderzoek ook een **oranje** licht. Dit is het geval bij een gemeente die op basis van het onderzoek voor vier jaar repressief toezicht in aanmerking komt, onder de voorwaarde dat binnen een benoemde termijn één of meer voorwaarden worden vervuld. Als de gemeente de voorwaarden niet op tijd realiseert, dan kunnen Gedeputeerde Staten hun uitspraak van vier jaar repressief toezicht herzien. Vervult de gemeente de voorwaarden, dan is de situatie voor die gemeente daarna gelijk aan die voor een gemeente met groen licht.

Ongeacht de uitkomst verricht de Provincie na vier jaar een nieuw financieel verdiepingsonderzoek en wordt opnieuw de kleur van het licht bepaald.

De periode tot het volgende financiële verdiepingsonderzoek

Tot het volgende financiële verdiepingsonderzoek volgt de Provincie ook de gemeenten die vier jaar repressief toezicht hebben gekregen, zij het op een aangepaste manier. De Provincie bekijkt globaal of een gemeente financieel op koers blijft. De Provincie zal dan ook jaarlijks in december de gemeente een brief sturen, waarin de toezichtvorm voor het volgende begrotingsjaar wordt medegedeeld. Voor alle duidelijkheid: die toezichtvorm is en blijft repressief, tenzij de financiële situatie dramatisch is verslechterd.

Daarnaast bevatten alle financiële verdiepingsonderzoeken aanbevelingen voor de gemeente. Wij vertrouwen erop dat de gemeenten daar op adequate wijze uitvoering aan geven. In de periode tot het volgende onderzoek zullen wij de uitvoering van de aanbevelingen door de gemeente volgen.

5.2. Doel en kaders financieel toezicht

Doel van financieel toezicht is: het bevorderen van een financieel gezonde situatie bij gemeenten. Hiermee bedoelen we een situatie, waarin een gemeente kan voortbestaan, zónder beroep te hoeven doen op de collectiviteit van gemeenten; de zogeheten artikel 12 steun van de Financiële verhoudingswet. Onze missie als financieel toezichthouder is dan ook:

Houd de Limburgse gemeenten financieel gezond!

Gemeenten zijn allereerst zelf verantwoordelijk voor een gezond financieel beleid. Als financieel toezichthouder willen wij er echter graag aan bijdragen, dat gemeenten goed in staat blijven hun rol en taak waar te maken. Dat betekent in de praktijk, dat wij de eigen verantwoordelijkheid respecteren, maar reageren op risico's, die tot financiële ontsporingen kunnen leiden.

Wij toetsen via ons financieel verdiepingsonderzoek, of er binnen de gemeente sprake is van een structureel evenwichtige situatie. Hierbij kijken wij verder dan de cijfers. Het gaat bij ons toezicht ook duidelijk om de vraag, of de processen die ten grondslag liggen aan de gepresenteerde ramingen kwalitatief goed zijn. Ons financieel toezicht richt zich daarbij vooral op het volgen van de hele (financiële) gemeentelijke beleidscyclus. Zo beschikken we over relevante en actuele informatie rondom financiële ontwikkelingen en/of problemen, op basis waarvan de bepaling van de toezichtvorm voor de gemeente uiteindelijk ook tot stand komt.

Toezichthouden moet door gemeenten trouwens niet worden verward met controleren. Toezichthouders varen immers ook duidelijk op vertrouwen. Dat vertrouwen moet wel kunnen worden geverifieerd bij bijvoorbeeld substantiële afwijkingen.

Aanvullend op andere controlemechanismen

Toezicht bestaat naast andere controlemechanismen. Bij de gemeente hebben de raad, de accountant en de rekenkamer(functie) een controlerende functie. Wij wijken van dit rijtje af door onze plaats in een verticale lijn ten opzichte van de gemeente, waardoor onafhankelijkheid gemakkelijker gewaarborgd is. En door het accent te leggen op de begroting en niet op de jaarstukken, waardoor wij zaken eerder kunnen signaleren.

Kaders waaruit wij ons oordeel vormen:

- Gemeentewet
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
- Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 'Kwestie van evenwicht' 2014
- Jaarlijkse begrotingsbrief aan gemeenten

We kunnen onafhankelijk het toezichtwerk doen, omdat wij geen rol vervullen in de wijze waarop de financiële positie en functie, die wij beoordelen, tot stand zijn gekomen.

>>

Via publicatie van en toelichting op onze bevindingen bieden we de gemeenten transparantie.

Tegen onderzoeksresultaten is geen officieel bezwaar en/of beroep mogelijk. Wel is, conform de Algemene wet bestuursrecht, bezwaar en/of beroep mogelijk tegen de besluitvorming door Gedeputeerde Staten over de vorm van toezicht. Zodra Gedeputeerde Staten een besluit over de toezichtvorm hebben genomen, informeren wij de gemeente schriftelijk hierover.

5.3. Werkwijze

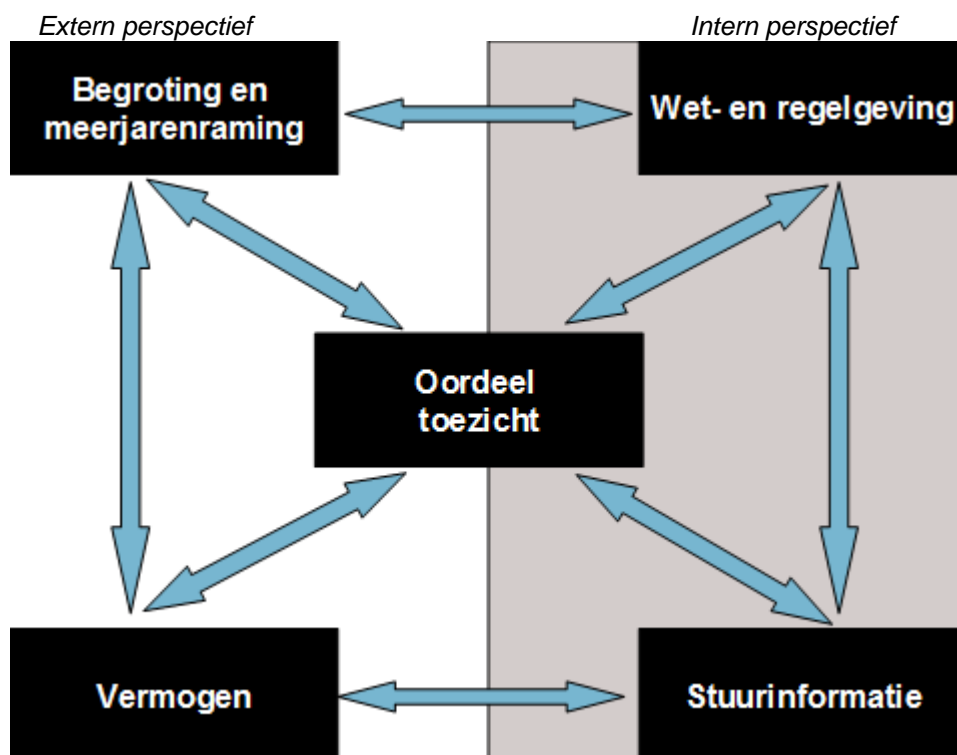
Het belangrijkste doel van ons onderzoek is, om een uitspraak te doen over de vorm van toezicht voor vier jaar. Om voor een meerjarig repressieve uitspraak in aanmerking te kunnen komen, moet de gemeente minimaal voldoende scores op een aantal kritische factoren. Deze factoren vloeien voort uit de kaders zoals beschreven in paragraaf 5.2, Doel en kaders van financieel toezicht.

Ons onderzoek richt zich niet op de vraag of de gemeente al dan niet haar bestuurlijke doelstellingen bereikt. Dit vraagt om een kwalitatief/politiek oordeel, dat niet aan de financieel toezichthouder is opgedragen.

Op basis van de in paragraaf 5.2 genoemde kaders van financieel toezicht zijn er vier belangrijke aandachtsgebieden:

- begroting en meerjarenraming;
- vermogen;
- wet- en regelgeving;
- stuurinformatie.

In hoofdstuk 3 van dit rapport komen deze vier aandachtsgebieden aan de orde.

Deze aandachtsgebieden zijn niet zomaar gekozen. De aandachtsgebieden Begroting en meerjarenraming en Vermogen, geven inzicht in de financiële positie zoals die ook voor de omgeving van de gemeente, waartoe ook de toezichthouder behoort, zichtbaar is.

De aandachtsgebieden Wet- en regelgeving en Stuurinformatie zijn onderwerpen die vooral binnen de gemeente/gemeentelijke organisatie spelen. Deze zeggen veel meer over de procesmatige kant en zijn van belang voor de beoordeling of de financiële ramingen kwalitatief goed zijn. En of de gemeente over voldoende instrumenten beschikt om financieel in control te kunnen zijn. Al deze aandachtsgebieden zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar.

In onze ogen is sprake van een financieel gezonde gemeente als de uit de aandachtsgebieden voortvloeiende kritische indicatoren voldoende tot goed scoren en daarmee een evenwichtig beeld vertonen.

Een voorbeeld

De financiële positie van een gemeente lijkt goed te zijn. Het ontbreekt deze gemeente echter aan essentiële stuurinformatie. Dit kan betekenen, dat deze gemeente onvoldoende mogelijkheden heeft om in control te zijn. Zij loopt hiermee aanzienlijk financieel risico.

Op basis van het verdiepingsonderzoek formuleren wij dan aandachts- en/of verbeterpunten. Afhankelijk van hun belang volgen we op verschillende manieren hoe een gemeente deze punten in de tussenliggende jaren, dus tot aan ons volgende verdiepingsonderzoek oppakt. In enkele gevallen kunnen behaalde tussentijdse resultaten bepalend zijn, of een gemeente een meerjarige status kan behouden. Als dit voor een gemeente speelt, dan benoemen wij deze punten expliciet met vermelding hoe en wanneer invulling aan deze punten moet zijn gegeven. In zo'n geval heeft de gemeente **oranje** licht gekregen in het financiële verdiepingsonderzoek.

5.4. Reikwijdte van het onderzoek

Primair richt het onderzoek zich op de financiële positie, zoals de gemeente die presenteert in de begroting 2016 en de bijhorende meerjarenraming 2017-2019. Ook behaalde resultaten, zoals gepresenteerd in de jaarrekeningen vanaf 2012 zijn nader onderzocht, net als tussentijdse rapportages.

5.5. Onderzoek naar het financieel verdiepingsonderzoek

In oktober 2008 is er in het blad B&G een artikel gepubliceerd door drs. Jean Schutgens, Anke Maessen MSc LLB, en prof.dr. Arno Korsten over de betekenis van een financieel verdiepingsonderzoek bij gemeenten in het kader van het moderne provinciaal toezicht.

Zij concluderen onder meer het volgende:

Het onderzoek is breder dan de traditionele beoordeling van begrotingsstukken van gemeenten en levert in de praktijk bruikbaar materiaal op voor de financiële planningsfunctie. Voor gemeenten is het instrument nuttig omdat iedere toetsing door een onafhankelijke instantie aan een vooraf vastgesteld toetsingskader een zekere waarborg geeft voor de kwaliteit van het gevoerde financiële beleid. Zeker het gebruik van indicatoren – zoals materieel, structureel en duurzaam financieel evenwicht – geeft de gemeentebesturen inzicht in de ‘gezondheid’ van de eigen financiële huishouding. Daarboven levert het financiële verdiepingsonderzoek aanbevelingen op ter verbetering vooral van de begrotingskant (planning) daar waar de accountant met zijn managementletter zich meer richt op de betrouwbaarheid van de verantwoordingsinformatie en de rechtmatigheid van de uitvoering. De vraag ‘Kan een scan ook elders in Nederland worden toegepast?’ beantwoorden de auteurs positief. De gebruikte indicatoren zijn universeel toepasbaar en het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (deel toetsingskader) geldt voor alle gemeenten. De auteurs merken verder op dat het onderzoek een momentopname is. Volgend jaar kan het anders zijn.

6. Begrippen

Dit hoofdstuk bundelt de belangrijkste begrippen uit deze rapportage, die betrekking hebben op gemeentefinanciën.

Algemene reserve

Reserve waaraan door de raad nog geen bestemming is gegeven. De algemene reserve heeft primair een bufferfunctie voor het opvangen van onvoorziene, eenmalige tegenvallers.

Dekkingsreserve/bruteringsreserve

Dekkingsreserves kapitaallasten zijn bestemmingsreserves voor de dekking van kapitaallasten van gerealiseerde of nog te realiseren investeringen. De omvang van de dekkingsreserve moet bij besluitvorming voldoende zijn om (om een deel) de kapitaallast gedurende de gehele afschrijvingstermijn te dekken. Dit betekent dat het mogelijk is, dat de dekkingsreserve op het moment van besluitvorming lager is dan de investering en dus onvoldoende is om de kapitaallasten volledig te kunnen dekken. In dat laatste geval kunnen middelen alleen naar evenredigheid tussen de investering en de dekkingsreserve aan deze reserve worden onttrokken ter dekking van de kapitaallasten. Ook in dit geval is het noodzakelijk dat de dekkingsreserve gedurende de gehele afschrijvingstermijn beschikbaar en voldoende van omvang is, ter dekking van het evenredig deel van de kapitaallasten. De resterende lasten, die niet gedekt worden uit de dekkingsreserve kapitaallasten, moeten structureel in de begroting zijn gedekt.

Financiële functie

Onder de financiële functie wordt verstaan, alles wat van belang is voor de wijze waarop gemeenten omgaan met hun financiële middelen, zoals de beleidsbegroting, financiële begroting, meerjarenraming, productenraming, jaarverslag en jaarrekening, treasuryfunctie, planning & control, kostprijzen, rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid.

Formeel begrotingssaldo

Formeel begrotingssaldo is het saldo van de begroting en de meerjarenraming na resultaatbestemming, zoals opgenomen in de door de raad vastgestelde begroting.

Geblokkeerde reserves

Geblokkeerde reserves zijn reserves waarover niet geheel of gedeeltelijk vrij kan worden beschikt, omdat deze reserves worden gebruikt om structurele dekkingsmiddelen voor de gemeentelijke begroting te genereren en bij andere inzet van deze reserves vervangende structurele dekkingsmiddelen moeten worden aangewezen. Het gaat vooral om reserves waarvan de rente geheel of gedeeltelijk als structureel dekkingsmiddel ten gunste van de gemeentelijke begroting wordt gebracht en om reserves die het BBV verplicht en waar de raad formeel over heeft besloten.

Groot onderhoud

Onderhoud voor uitvoering van preventieve dan wel correctieve maatregelen om het kapitaalgoed (gedurende de levensduur) in goede staat te houden of te brengen.

Onderhoud valt uiteen in groot onderhoud en klein onderhoud. Onder groot onderhoud wordt verstaan: onderhoud van veelal ingrijpende aard dat over (een groot deel van) het kapitaalgoed wordt uitgevoerd. Klein onderhoud is het onderhoud, dat in het eerste of het lopende planjaar over een klein gedeelte van het kapitaalgoed wordt uitgevoerd. Onderhoud betreft maatregelen die de levensduur van het kapitaalgoed niet verlengen. Onderhoudskosten kunnen niet worden geactiveerd, maar moeten (jaarlijks) ten laste van de begroting worden gebracht. De kosten van groot onderhoud kunnen via een jaarlijkse storting in een voorziening ex artikel 44 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten over de totale levensduur worden uitgestreken.

Incidenteel/structureel

Onder structurele baten en lasten verstaan we: baten en lasten, die zich in beginsel in elk jaar van de begroting en meerjarenramingen voordoen. De overige baten en lasten worden als incidenteel aangemerkt.

Incidentele baten

In het algemeen wordt onder incidentele baten verstaan baten die bij ongewijzigd beleid en omstandigheden voor maximaal drie jaar vaststaan. De aard van de raming kan ertoe leiden dat van dit algemene uitgangspunt afgeweken wordt.

Incidentele lasten

In het algemeen wordt onder incidentele lasten verstaan lasten die bij ongewijzigd beleid en omstandigheden voor maximaal drie jaar voordoen. De aard van de raming kan ertoe leiden dat van dit algemene uitgangspunt afgeweken wordt.

Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om onverwachte eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de gemeentelijke taken op het geldende niveau. De middelen die dit vermogen (kunnen) bepalen zijn:

- de algemene reserve en reserves waaraan de raad een bestemming heeft gegeven, die kan worden gewijzigd;
- de in de begroting opgenomen ramingen voor onvoorziene uitgaven voor zover hieraan nog geen bestemming is gegeven;
- het incidenteel rekeningsaldo, dat nog niet aan de algemene reserve is toegevoegd;
- de stille reserves, voor zover deze op korte termijn materieel te maken zijn.

Onbenutte belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit waarvan bij het financiële toezicht op gemeenten wordt uitgegaan, is bepaald op de ruimte tot de tarieven van de OZB, zoals ze voor een art. 12-aanvraag vereist zijn en de ruimte tot 100% kostendekkende tarieven voor rioolheffingen en reinigingsheffingen.

Onderuitputting

Het achterblijven van de lasten ten opzichte van de ramingen.

Post onvoorzien

De post onvoorzien is een post waarop nooit rechtstreeks betalingen mogen worden gedaan. Het karakter van deze post is, dat met het daarop uitgetrokken bedrag de raming van andere posten in de begroting die te laag of baten die te hoog blijken te zijn, bijgesteld kan worden. Ook kunnen bedragen worden afgehaald en op andere posten bijgehaald voor in de loop van het jaar op de begroting nieuw te brengen posten.

Repressief toezicht

Repressief toezicht is de toezichtvorm, die van toepassing is, als de begroting niet onder het preventieve toezicht valt. De begroting en de begrotingswijzigingen krijgen rechtskracht, zonder afhankelijk te zijn van een besluit tot goedkeuring.

Structureel en reëel evenwicht van de begroting en de meerjarenraming

Structureel en reëel evenwicht is in de huidige Gemeentewet / Gemeenschappelijk Toezichtkader "Kwestie van evenwicht" het geldende beoordelingscriterium. Met structureel en reëel evenwicht bedoelen wij de situatie waarin:

- ten minste alle structurele lasten worden gedekt door structurele baten en
- incidentele lasten kunnen worden gedekt door incidentele baten (waaronder onttrekkingen aan de algemene reserve).

Met het criterium reëel evenwicht beoordelen wij ook de kwaliteit van de begroting en meerjarenraming. Dit houdt in dat gekeken wordt naar het realiteitsgehalte en de volledigheid van de geraamde baten en lasten. Bij de beoordeling van de realiteit en de volledigheid van de ramingen zijn in beginsel ook alle risico's die het structurele evenwicht in gevaar kunnen brengen relevant voor ons. Of de ramingen reëel zijn, toetsen wij verder onder meer aan de hand van de paragrafen en de uiteenzetting van de financiële positie.

Op basis van deze beoordeling kunnen wij voor de bepaling van het structureel en reëel evenwicht het door de gemeente geraamde en gepresenteerde resultaat, zowel voor de begroting als voor de meerjarenraming, corrigeren.

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit is het vermogen om onverwachte, structurele tegenvallers in de gemeentelijke begroting op te vangen, zonder dat dit gevolgen heeft voor voortzetting van de gemeentelijke taken.

De middelen die dit vermogen (kunnen) bepalen:

- de onbenutte belastingcapaciteit;
- de in de begroting opgenomen structurele ramingen voor onvoorziene uitgaven voor zover hieraan nog geen bestemming is gegeven;
- het structureel rekeningssaldo voor zover nog niet in de begroting verwerkt.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit van een gemeente is het totaal aan potentiële financiële middelen, die kunnen worden ingezet voor het opvangen van niet begrote financiële tegenvallers. De weerstandscapaciteit kan worden onderscheiden in een incidentele en een structurele weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan, waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken dan wel middelen heeft vrijgemaakt om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zónder ingrijpende beleidswijzigingen. Het weerstandsvermogen bestaat uit twee onderdelen, namelijk: de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding tussen deze twee aan.

7. Bronnen

Gemeentelijke bronnen

- Begroting 2016, 2017-2019;
- Jaarrekeningen 2012-2015;
- Nota grondbeleid 2011;
- Nota reserves en voorzieningen 2012;
- Verordeningen (212, 213 en 213a Gemeentewet);
- Beheerplannen;
- Wegen 2014;
- Groenstructuurplan 2015;
- Verbreed Rioleringsplan 2010-2015.

Provincie Limburg

- Begrotingsbrief 2016;
- Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 'kwestie van evenwicht' 2014;
- www.limburg.nl/gemeentefinancien.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten;
- Gemeentewet;
- Wet financiering decentrale overheden.